

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: **Управління ефективністю використання активів підприємства
в умовах підвищеного ризику воєнного стану**

Виконав: здобувач освіти групи ФК23-1зм
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Грекова Дар'я Володимирівна

(прізвище, ім'я та по батькові)

Керівник к.е.н., доцент, Дудчик О.Ю.

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(місце роботи)

_____
(посада)

_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Грекова Д.В. Управління ефективністю використання активів підприємства в умовах підвищеного ризику воєнного стану.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні та методологічні основи управління активами підприємства в умовах підвищеного ризику. Проведено оцінку фінансового стану, активів та джерел їх фінансування, показників забезпеченості, стану та ефективності використання активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за 2021-2023 роки. Проведено порівняльний аналіз фінансових показників ПАТ «Інтерпайп НТЗ» з середньогалузевими показниками, визначено його провідну роль у функціонуванні галузі. Запропоновано інвестиційний проект, покликаний забезпечити активи підприємства в умовах підвищених ризиків воєнного стану.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 66 сторінках, містить 19 таблиць, 8 рисунків, 7 додатків. Список використаних джерел включає 50 найменувань.

Ключові слова: активи, необоротні активи, оборотні активи, основні засоби, дебіторська заборгованість, капітал, управління активами, фінансовий аналіз.

Список публікацій здобувача:

Грекова Д.В., Дудчик О.Ю. Порівняльний аналіз фінансових показників підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу в умовах воєнного стану / Збірник I Міжнародної науково-практичної конференції «EUROPEAN CONGRESS OF SCIENTIFIC DISCOVERY», 29-31.12.2024р., м. Мадрид, Іспанія.

ANNOTATION

Grekoval D.V. Managing the Effective Use of Enterprise Assets in Conditions of Increased Risk of Martial Law.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 072 "Finance, Banking, Insurance and Stock Market". - University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The qualification work examines the theoretical and methodological foundations of managing enterprise assets in conditions of increased risk. An assessment of the financial condition, assets and sources of their financing, indicators of security, condition and effectiveness of asset use of PJSC "Interpipe NTZ" for 2021-2023 was carried out. A comparative analysis of the financial indicators of PJSC "Interpipe NTZ" with average industry indicators was carried out, its leading role in the functioning of the industry was determined. An investment project is proposed, designed to secure the assets of the enterprise in conditions of increased risks of martial law.

The master's qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used, appendices, presented on 66 pages, contains 19 tables, 8 figures, 7 appendices. The list of sources used includes 50 items.

Keywords: assets, non-current assets, current assets, fixed assets, receivables, capital, asset management, financial analysis.

List of publications of the applicant:

Grekoval D.V., Dudchuk O.Yu. Comparative analysis of financial indicators of enterprises in the field of production of railway locomotives and rolling stock under martial law / Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference "EUROPEAN CONGRESS OF SCIENTIFIC DISCOVERY", 29-31.12.2024, Madrid, Spain.

ЗМІСТ

ВСТУП	5	
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	8
РОЗДІЛ 2	ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ, АКТИВІВ ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ»	22
2.1	Загально-економічна характеристика та фінансова результативність діяльності ПАТ «Інтерпайп НТЗ»	22
2.2	Оцінка фінансового стану ПАТ «Інтерпайп НТЗ»	26
2.3	Аналіз забезпеченості, стану та ефективності використання активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в умовах воєнного стану	32
РОЗДІЛ 3	НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	46
3.1	Порівняльний аналіз фінансових показників підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу в умовах воєнного стану	46
3.2	Інвестиційне проектування як спосіб забезпечення активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в умовах підвищеного ризику воєнного стану	51
ВИСНОВКИ	62	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67	
ДОДАТКИ	72	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Управління активами підприємства в умовах підвищеного ризику, зокрема в умовах воєнного стану, є надзвичайно важливим аспектом для забезпечення стабільності і конкурентоспроможності компанії. В умовах війни ризики для бізнесу значно зростають, і підприємства змушені адаптувати свої стратегії та операційні процеси до нових реалій. Воєнний стан провокує багато факторів, які створюють високий рівень невизначеності та динамічних змін на ринку, що впливає на всі етапи управління активами підприємства.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розробки нових інструментів і методів управління активами в умовах підвищеного ризику, коли кожне стратегічне рішення має критичне значення для збереження фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

Питання управління активами підприємств стоїть на порядку денному досліджень українських науковців. Вагомий внесок зробили такі вчені і дослідники цього питання, як Бланк І.О., Бабій О., Брагіна К.В., Петруня Н.В., Поддєрьогін А.М., Скоробогатова В.В., Стоянова О. та інші.

Але реалії сьогодення вимагають постійного аналізу підприємствами стану їх активів, ефективності використання і прийняття правильних та виважених рішень щодо убезпечення, збереження, оновлення і відновлення активів підприємств, які функціонують в умовах підвищеного ризику, або постраждали від військових дій.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» і розробка рекомендацій з управління активами підприємства в умовах воєнного стану для зниження ризиків та забезпечення стійкості бізнесу.

Основні завдання кваліфікаційної роботи:

- розглянути теоретичні основи сутності, класифікації активів підприємств та процесів управління ними;
- дослідити фінансовий стан ПАТ «Інтерпайп НТЗ» та фінансові

результати його діяльності;

- проаналізувати забезпеченість, стан та ефективність використання активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в умовах воєнного стану;
- визначити роль ПАТ «Інтерпайп НТЗ» для галузі, в якій працює;
- розробити заходи щодо убезпечення активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в умовах воєнного стану і розробити рекомендації щодо покращення управління активами підприємства.

Об’єктом дослідження є вплив воєнного стану на управління активами підприємства.

Предметом дослідження є прикладні засади управління ефективністю використання активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в умовах підвищених ризиків.

Методи дослідження. Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні кількох наукових підходів. Аналіз теоретичних і практичних аспектів управління активами був проведений на основі наукових публікацій та досліджень, що стосуються економіки війни, фінансів підприємств, стратегії управління активами і базується на методах пізнання, аналізу, конкретизації, узагальнення. Кейс-метод і метод порівняння дозволили проаналізувати сферу виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу на прикладі підприємств, які функціонують в умовах воєнного стану, з визначенням ролі досліджуваного підприємства. Методи кількісного та якісного аналізу, включаючи горизонтальний, вертикальний і метод коефіцієнтів дали можливість всебічно проаналізувати підприємство, оцінити ефективність управління його активами, а табличний і графічний методи забезпечили наочне відображення результатів аналізу. Обробка даних відбувалась за допомогою функцій побудови таблиць та графіків у програмному забезпеченні Word та Microsoft Excel.

Апробація матеріалів кваліфікаційної роботи. Результати дослідження «Порівняльний аналіз фінансових показників підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу в умовах воєнного стану» оприлюднено на I Міжнародній науково-практичній конференції «EUROPEAN CONGRESS OF SCIENTIFIC DISCOVERY», 29-31.12.2024р., м. Мадрид, Іспанія.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці інвестиційного проекту, покликаного убезпечити активи металургійного підприємства в умовах блекаутів.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України, національні положення стандарти бухгалтерського обліку, підручники, посібники, періодичні видання, інформація Державної служби статистики України, документи та фінансова звітність ПАТ «Інтерпайп НТЗ».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 66 сторінках, містить 19 таблиць, 8 рисунків, 7 додатків. Список використаних джерел складає 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У цілому економічна та соціальна сфери України у 2022–2024 рр. під дією повномасштабної збройної агресії російської федерації опинилась у надскладній ситуації, що відповідно негативно впливає на умови ведення бізнесу. Незважаючи на активні бойові дії та обстріли цивільної інфраструктури, представники бізнесу продовжують пом'якшувати негативні очікування щодо власного розвитку та динаміки виробництва товарів і послуг [18].

Щоб мати можливість функціонувати, підприємства повинні бути в достатньому обсязі забезпечені майном або активами.

Активи підприємства – це майно, яким володіє підприємство та яке здатне приносити економічну вигоду. Вони є основою для функціонування підприємства, а їх ефективне використання має безпосередній вплив на фінансові результати. Враховуючи складність управління в умовах війни, необхідно здійснювати точний облік всіх видів активів і розробляти стратегії їх використання в умовах обмеженості ресурсів [7].

Активи відіграють центральну роль у фінансовій стратегії підприємства, оскільки вони є джерелом доходу і можуть бути використані для фінансування різних потреб бізнесу. В умовах війни підприємства мають особливу потребу в оперативному управлінні активами для швидкого реагування на зміни в ринкових умовах. Стратегія управління активами повинна бути гнучкою та орієнтованою на мінімізацію ризиків.

«Поняття «активи» є надзвичайно важливою категорією у обліковій, фінансовій, управлінській, правовій та інших аспектах практичної економічної роботи будь-якого підприємства. Аспекти категорії «активи» часто ототожнюються з такими категоріями як «фінансові ресурси», «виробничі засоби» і навіть «капітал» [33].

Проаналізуємо деякі погляди науковців на питання сутності активів та їх

класифікації. Питання сутності активів досліджено багатьма вченими та засвідчено нормативними актами, але відсутній єдиний підхід до розуміння сутності «активи підприємства».

На думку Бланка І.О., і з ним погоджуються Романовський В.О., Брагіна О.С., активи підприємства – це сукупність майнових цінностей, таких як кошти, цінні папери, основні фонди та оборотні активи, розрахунки з дебіторами, об'єкти права інтелектуальної власності, що використовуються у господарській діяльності з метою отримання прибутку» [4; 5]. Також Бланк І.О. зазначає, що «активи підприємства — це контрольовані ним економічні ресурси, сформовані за рахунок вкладеного в них капіталу, що характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю і здатністю приносити дохід, постійний оборот яких у процесі використання пов'язане з фактором часу, ризику та ліквідності» [4].

Скоробогатова В.В. розглядає активи як сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, які мають конкретну грошову оцінку. Ці цінності включають в себе різноманітні складові, такі як знос, резерв, гудвіл тощо. Важливість цих активів полягає в їхньому формуванні та ефективному використанні, що в результаті має призвести до отримання економічних вигод у майбутньому [40].

Смирнова Н.В., Константюк Н., Когут І., Стоянова О.Г. активами вважають майно, що існує в матеріальних та нематеріальних формах і було куплене підприємством за рахунок власних або додатково залучених ресурсів, перебуває у розпорядженні підприємства та має призначення у використанні для подальшої фінансово-господарської діяльності з метою отримання прибутку [14; 41; 42].

Нетиповим, на фоні інших авторів, виглядає підхід до розуміння поняття активи у Репіної І.М.: «активи підприємства – це варіативна частина його ресурсів, яка обирається суб'єктом господарювання для здійснення підприємницької діяльності за схваленої бізнес-моделі через свою здатність, з урахуванням фактору часу та ризику, приносити економічну вигоду та забезпечувати конкурентоспроможність підприємства на конкретному ринку» [37].

Нормативне визначення активів закладено в Національному Положенні

бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», згідно якого активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому [20].

В таблиці 1.1 наведено основні концепції сутності активів підприємства.

Таблиця 1.1

Концепції щодо визначення сутності активів підприємства

Концепція	Тлумачення
Об'єкт власності	Активи – це власність, що належить фірмі, незалежно від того, в якій формі вона виступає (машини, устаткування, будівлі, запаси, банківські вклади, цінні папери і так далі), а також нематеріальні активи.
Об'єкт обліку	Активи – це частина бухгалтерського балансу, що відображає в грошовому вираженні всі матеріальні і нематеріальні цінності з точки зору їх складу і розміщення (грошові кошти, боргові права тощо). Актив балансу відображає напрям використання капіталу, тому він поділяється на основний і оборотний.
Об'єкт управління	Активи – це економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються у господарській діяльності з метою отримання прибутку Активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій.
Об'єкт інвестування	Активи – це майнові цінності, сформовані за рахунок інвестованого в них капіталу. Активи – це результат трансформації в матеріальні, нематеріальні та фінансові цінності капіталу підприємства за допомогою інвестицій.
Економічний потенціал	Активи – це економічні ресурси, від використання яких очікується надходження майбутніх економічних вигод до підприємства. Активи – це блага, що мають потенційну цінність.

Складено автором на основі [5; 13; 33]

Різні науковці мають різні погляди на розуміння сутності активів підприємства, навіть у одного автора може бути декілька підходів до тлумачення цього поняття.

В кваліфікаційній роботі ми розглядаємо активи як сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей і прав, виражених у грошовій вартості, які контролюються підприємством і використовуються з метою отримання економічних вигод. І в наступному розділі будемо аналізувати активи саме з позиції матеріальних цінностей, які є частиною фінансової звітності підприємства –

балансу.

Крім того, існує багато класифікацій активів підприємства [15; 17; 32; 48].
Наведемо в таблиці 1.2 найбільш важливі на наш погляд.

Таблиця 1.2

Класифікація активів підприємства

Активи підприємства	
Необоротні активи = довгострокові активи	Оборотні активи = короткострокові активи
Основні засоби – будівлі, споруди, машини, устаткування, передавальні пристрої, інвентар, інструменти	Запаси та витрати – виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари, витрати майбутніх періодів
Капітальні вкладення – незавершені капітальні інвестиції, інвестиційна нерухомість, довгострокові біологічні активи	Грошові кошти – дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти
Фінансові вкладення – довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи	
Нематеріальні активи – програмне забезпечення, ліцензії, патенти, технології, ноу-хау, права користування майном і природними ресурсами, гудвіл	

В умовах стабільної економіки використовуються традиційні методи управління активами, зокрема оптимізація витрат, підвищення ефективності використання основних засобів, та стратегічне планування інвестицій.

Вплив воєнного стану на підприємства та їх активи проявляється в наступному [1]:

Зовнішні фактори, що впливають на підприємства в умовах воєнного стану. У період воєнного стану зовнішні фактори, такі як політична ситуація, зміни в економічному середовищі та міжнародні відносини, значно змінюють умови ведення бізнесу. Ці фактори виявляються у вигляді дефіциту ресурсів, нестабільних валютних курсів, непередбачуваних змін у податковій політиці і регулюванні зовнішньої торгівлі. Це змушує підприємства швидко адаптувати свої стратегії управління активами до нових умов. Одним із головних викликів є обмеження в доступі до фінансування і високий рівень інфляції.

Фактори, що виникають в умовах воєнного стану та впливають на управління активами підприємства, наведені на рисунку 1.1.

Рис.1.1. Фактори, що впливають на управління активами підприємства в умовах воєнного стану

Політичні, економічні та соціальні ризики, пов'язані з воєнним станом. Під час воєнного стану політичні та економічні ризики значно зростають. Політична нестабільність може призвести до зміни урядових регуляцій, змін у валютній політиці, а також до прямих обмежень на зовнішньоекономічну діяльність. Економічні ризики включають зниження споживчого попиту, порушення ланцюгів поставок та зростання витрат на виробництво. Соціальні ризики, пов'язані з воєнним станом, можуть впливати на продуктивність працівників, через відсутність робочої сили, зміни в попиті на продукцію та послуги. Враховуючи ці ризики, підприємства повинні бути готові до швидкої зміни виробничих планів і фінансових стратегій.

Вплив воєнних дій на матеріальні та фінансові активи підприємств. Фізичні активи підприємств, такі як будівлі, машини та обладнання, можуть бути безпосередньо пошкоджені в результаті бойових дій. Важливим є питання страхування таких активів для зменшення фінансових втрат або запровадження заходів, покликаних захистити такі об'єкти. Крім того, підприємства часто стикаються з проблемами щодо захисту своїх фінансових активів, наприклад, у вигляді втрати доступу до міжнародних фінансових ресурсів, коливань на ринку або зниження ліквідності банків. У разі порушення ланцюгів поставок, підприємства можуть зазнати збитків від порушення контрактів, що негативно впливає на їхні фінансові показники.

Психологічні аспекти управління активами в умовах війни. Психологічні фактори мають важливе значення в управлінні активами в умовах війни. Тривога за безпеку працівників, перебої в роботі підприємства та невизначеність у майбутньому можуть призвести до дефіциту ресурсів, а також викликати паніку серед керівництва, що погіршує прийняття рішень. Підприємствам важливо зберігати психоемоційну стійкість і здатність до оперативного реагування. Розробка кризових планів і тренування персоналу для таких умов може допомогти зменшити ці психологічні ризики.

Особливості попиту на продукцію та послуги підприємств під час воєнного стану. Під час війни змінюється структура попиту на продукцію та послуги підприємств. Наприклад, попит на споживчі товари може значно знизитися через зменшення доходів населення та його загальний психологічний стан. У той же час підприємства, що виробляють продукти, необхідні для забезпечення військових потреб або основних потреб населення, можуть відчувати підвищений попит. Аналіз попиту в таких умовах потребує гнучкості в управлінні активами та здатності швидко переналаштувати виробничі лінії на нові потреби ринку.

Традиційні ризики в діяльності підприємства можна поділити на кілька основних типів:

- Операційні ризики, пов'язані з безперервністю бізнес-процесів.
- Фінансові ризики, що виникають через коливання валютних курсів, зміну

процентних ставок, недоступність кредитних ресурсів.

- Ризики репутації, що виникають через погіршення відносин з партнерами чи клієнтами через політичну ситуацію.

- Ризики природних та техногенних катастроф, які можуть стати результатом бойових дій.

Під час війни перелік ризиків значно розширюється. Підприємства стикаються з безліччю ризиків, зокрема політичними, такими як зміни у правовому полі та у зовнішньоекономічних відносинах. Економічні ризики включають інфляцію, дефіцит товарів і послуг, а фінансові – зниження вартості активів, відсутність доступу до кредитних ресурсів, ризики ліквідності. Соціальні ризики проявляються через проблеми з робочою силою, високу плинність кадрів і відсутність мотивації у персоналу.

Для зменшення ризиків підприємства можуть застосовувати такі стратегії:

- Диверсифікація: пошук нових ринків, нових постачальників, а також пошук додаткових джерел доходу.

- Страхування: страхування майна, фінансових ризиків та інших активів від можливих втрат.

- Адаптація виробничих процесів: модифікація ліній виробництва, зменшення витрат на енергоресурси, використання альтернативних постачальників.

- Планування і кризове управління: створення чітких кризових планів, що дозволяють швидко адаптуватися до нових обставин [6].

В умовах підвищеного ризику підприємства стикаються з необхідністю застосування спеціальних методів та інструментів для ефективного управління своїми активами. Ці умови потребують розробки адаптованих стратегій, що дозволяють зменшити ризики та забезпечити максимальну ефективність використання активів у несприятливих обставинах. У цьому контексті важливо застосовувати різноманітні методи та інструменти для ефективного управління активами, що забезпечать їхню безпеку, ліквідність і рентабельність.

Підприємство може застосовувати наступні методи управління активами в

умовах підвищеного ризику [15]:

1. Диверсифікація активів: Диверсифікація є одним із основних методів зниження ризиків у кризових умовах. Вона передбачає розподіл активів підприємства між різними класами ресурсів, ринками та географічними зонами. Це дозволяє зменшити потенційні збитки, якщо один із сегментів чи ринків переживає труднощі. Диверсифікація може включати:

- Розподіл активів між різними видами виробничих потужностей.
- Використання інвестицій у різні фінансові інструменти: акції, облігації, золото або нерухомість.
- Розширення ринків збуту через вихід на нові географічні території чи сегменти.

2. Стратегічне планування та адаптація: Оскільки ситуація в умовах підвищеного ризику змінюється дуже швидко, підприємствам необхідно регулярно переглядати та коригувати свої стратегії. Для цього застосовуються методи стратегічного планування, які допомагають зберегти стійкість і конкурентоспроможність підприємства, такі як:

- Сценарний аналіз: дозволяє розглянути кілька варіантів розвитку ситуації, прогнозуючи вплив різних зовнішніх і внутрішніх факторів на діяльність підприємства.
- Аналіз ризиків: включає оцінку всіх можливих ризиків і визначення найбільш критичних для бізнесу. Це дозволяє створити системи запобігання і мінімізації ризиків.

3. Інтеграція технологій в управління активами: В умовах підвищеного ризику важливим є застосування технологічних інструментів для моніторингу та управління активами. Це дозволяє оперативно реагувати на зміни в бізнес-середовищі. Наприклад:

- ERP-системи (Enterprise Resource Planning): інтегровані інформаційні системи, які дозволяють ефективно планувати та управляти ресурсами підприємства.
- Системи управління ризиками: програмне забезпечення для моніторингу

фінансових, операційних і безпекових ризиків.

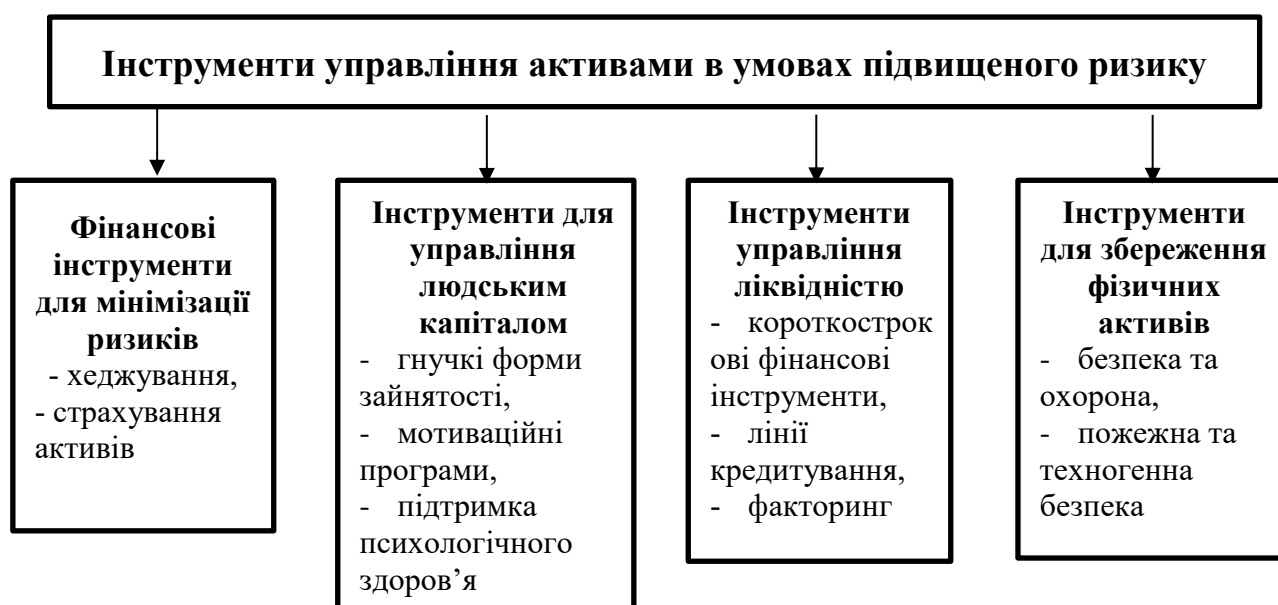
- Автоматизація процесів: за допомогою автоматизації можна зменшити витрати часу та людських ресурсів, підвищити точність управлінських рішень і мінімізувати людський фактор.

4. Оптимізація портфеля активів: Підприємства повинні періодично переглядати та оптимізувати свої портфелі активів, зберігаючи їхню ліквідність та рентабельність. Це включає:

- Перерозподіл активів: перенесення інвестицій у більш стабільні або перспективні напрямки, з урахуванням змін на ринку.

- Моніторинг ефективності активів: регулярний аналіз продуктивності активів та їхньої вартості для своєчасного коригування стратегії.

В умовах підвищеного ризику для ефективного управління активами підприємству варто застосовувати такі інструменти (рис. 1.2):

Рис. 1.2. Інструменти управління активами підприємства в умовах підвищеного ризику

1. Фінансові інструменти для мінімізації ризиків: У періоди підвищеного ризику підприємства активно використовують фінансові інструменти для захисту своїх активів. Це включає:

- Хеджування: використання фінансових деривативів (форвардів, ф'ючерсів, опціонів) для захисту від валютних, процентних або товарних ризиків. Наприклад, хеджування валютних ризиків за допомогою валютних опціонів може допомогти уникнути збитків через коливання обмінного курсу.

- Страхування активів: включає страхування від фізичних втрат або пошкоджень (наприклад, від воєнних дій чи стихійних лих). Крім того, підприємства можуть страхувати свої фінансові потоки чи відстрочені платежі.

2. Інструменти управління ліквідністю: Управління ліквідністю є критично важливим для збереження ефективності активів у умовах підвищеного ризику. Основними інструментами є:

- Короткострокові фінансові інструменти: використання депозитів, векселів, короткострокових облігацій для збереження ліквідності та зниження ризику дефіциту коштів.

- Лінії кредитування: забезпечення доступу до резервних кредитних ліній для покриття тимчасових фінансових потреб у період підвищеного ризику.

- Факторинг: продаж дебіторської заборгованості для отримання коштів на рахунок до її фактичного погашення.

3. Інструменти для збереження фізичних активів: В умовах воєнного стану або природних катастроф важливим інструментом для захисту активів є застосування технічних і організаційних заходів:

- Безпека та охорона: фізична охорона території, де розміщені активи, а також використання відеоспостереження та сигналізацій для захисту від крадіжок і пошкоджень.

- Пожежна та техногенна безпека: забезпечення підприємства системами для протипожежної та техногенної безпеки для запобігання втратам від надзвичайних ситуацій.

4. Інструменти для управління людським капіталом: Людський капітал є важливим активом, особливо в умовах високих ризиків. Тому підприємства повинні мати на озброєнні інструменти для ефективного управління персоналом:

- Гнучкі форми зайнятості: дистанційна робота або неповний робочий день

допомагають підприємствам зберігати персонал у кризовій ситуації.

- Мотиваційні програми: використання систем преміювання та заохочення для збереження висококваліфікованих кадрів у складні часи.

- Підтримка психологічного здоров'я: впровадження програм підтримки співробітників для мінімізації стресу і підвищення ефективності в умовах кризи [29; 43].

Існує доволі багато показників, за допомогою яких можна оцінити стан, забезпеченість та ефективність використання активів підприємства. Але в умовах воєнного стану вони можуть виявитись не достатньо інформативними.

Коефіцієнт оборотності активів – показник того, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерування доходу. Він визначається як співвідношення доходу до середньої вартості активів за певний період. Зростання інфляції та дефіцит деяких товарів може ускладнити швидкість реалізації продукції та руху товарних запасів, що позначатиметься на зниженні оборотності активів.

Рентабельність активів – це показник, який дозволяє визначити, скільки чистого прибутку генерує підприємство на кожен одиницю своїх активів. У разі порушення виробничих процесів, зростання витрат через нестачу ресурсів і збільшення вартості постачання, підприємства можуть стикатися з підвищенням витрат, що знижує їхню рентабельність.

Коефіцієнт ліквідності – вказує на здатність підприємства здійснювати свої короткострокові зобов'язання. В умовах воєнного стану цей показник стає важливим для визначення здатності підприємства вижити в умовах фінансової нестабільності. Внаслідок зниження попиту на продукцію, нестабільності ринку та зменшення фінансових потоків підприємства можуть зазнати труднощів у забезпеченні ліквідності своїх активів, відповідно показник ліквідності може бути занадто низьким [47;49;50].

Для забезпечення ефективного управління активами підприємства в умовах воєнного стану важливо створити систему моніторингу. Це дозволить оперативно реагувати на зміни в економічній ситуації та коригувати стратегії управління

активами. До основних інструментів моніторингу відносяться:

- Інформаційні системи управління активами – для збору даних про фінансові та фізичні активи підприємства.
- Інструменти для аналізу фінансових ризиків – для визначення можливих загроз для фінансової стійкості підприємства.
- Статистичні та аналітичні системи – для прогнозування майбутніх змін на ринку та їх впливу на активи.

Для покращення ефективності управління активами підприємствам можна застосовувати наступні заходи:

1. Диверсифікація активів та ринків збуту: Підприємства повинні диверсифікувати свої активи, щоб зменшити залежність від конкретних постачальників чи ринків, що підвищує стійкість до зовнішніх шоків.

2. Посилення контролю за використанням активів: В умовах кризи важливо посилити внутрішній контроль за використанням активів, здійснюючи регулярні перевірки і коригування стратегії управління в реальному часі.

3. Оптимізація витрат: Одним із головних шляхів покращення ефективності є оптимізація витрат на утримання активів, що включає скорочення непотрібних витрат, зниження витрат на логістику, забезпечення ресурсів та зменшення витрат на бездіяльних активах.

4. Розробка стратегії адаптації та виживання: створення планів по оптимізації витрат, забезпечення безпеки активів, коригування прогнозів щодо виробничих потужностей і фінансових потоків.

5. Прогнозування впливу на ланцюги поставок: необхідно постійно моніторити зміни у постачаннях, можливі перебої з ресурсами, логістичними мережами і прогнозувати ці проблеми ще до їх виникнення.

6. Визначення альтернативних джерел доходів: в умовах зменшення попиту на традиційну продукцію підприємства повинні бути готові до переналаштування на інші види товарів і послуг, які можуть бути затребувані в умовах воєнного стану.

7. Інвестування в стратегічно важливі напрямки: навіть в умовах кризи підприємствам важливо зберігати фінансову стійкість шляхом інвестування в такі активи, як технології, інновації та інші ресурси, які дозволяють підвищити ефективність роботи.

8. Підтримка репутації та довіри до підприємства: довіра з боку споживачів, партнерів та співробітників є важливою складовою стійкості підприємства. В умовах війни важливо підтримувати прозорість у всіх бізнес-процесах, комунікацію з партнерами і клієнтами, інформуючи їх про поточну ситуацію і свої дії.

9. Впровадження інновацій: застосування новітніх технологій для автоматизації виробничих процесів, оптимізації витрат і покращення управління активами, адаптація асортименту продукції та послуг, орієнтуючись на нові потреби споживачів. Створення стратегічних партнерств з інноваційними підприємствами, науковими лабораторіями та стартапами дозволяє отримати нові ідеї, що можуть допомогти знизити витрати та підвищити ефективність використання активів [14; 15; 19; 29].

Управління активами підприємства в умовах підвищеного ризику, зокрема під час воєнного стану чи економічної нестабільності, є надзвичайно важливим для забезпечення стійкості і конкурентоспроможності бізнесу. Використання ефективних методів і інструментів управління активами дозволяє підприємствам адаптуватися до змін, знижувати потенційні ризики і забезпечувати їх ефективне функціонування навіть у найскладніших умовах.

Підприємства повинні своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечувати безпеку активів. Диверсифікація активів, стратегічне планування та адаптація до нових умов, а також застосування технологій є ключовими аспектами ефективного управління в умовах підвищеного ризику. Ці методи допомагають знизити залежність від окремих ринків та ресурсів, зменшити вплив зовнішніх шоків і забезпечити ліквідність підприємства.

Крім того, критично важливо враховувати фактори ризику, які виникають в умовах воєнного стану, такі як порушення ланцюгів поставок, інфляція, фізичні

пошкодження активів або соціально-політична нестабільність. Застосування інструментів хеджування, страхування, а також моніторинг та управління ліквідністю допомагають зберегти фінансову стійкість підприємства в умовах невизначеності.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ, АКТИВІВ ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ»

2.1. Загально-економічна характеристика та фінансова результативність діяльності ПАТ «Інтерпайп НТЗ»

ПАТ «Інтерпайп НТЗ – підприємство, що спеціалізується на виробництві коліс, бандажів, осей та колісних пар для залізничного транспорту.

Підприємство зареєстровано 28.12.1994 року, має статутний капітал в розмірі 100000 тис. грн. На кінець 2023 року кількість працівників 1812 осіб, що на 311 осіб менше, ніж в 2022 році. Протягом 2022-2024 року підприємство брало участь в 11 тендерах, основним замовником виступає ПАТ «Укрзалізниця». Якщо в 2022 році тендери виконані на суму 56 тис. грн., то в 2023 році – на 38 300 тис. грн., а за 2024 рік вже на суму 600 611 тис. грн. [38].

Основний вид діяльності: 30.20 Виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу [12; 39].

Інші види діяльності: 24.10 Виробництво чавуну, сталі та феросплавів, 24.20 Виробництво труб, порожнистих профілів і фітінгів зі сталі, 85.32 Професійно-технічна освіта, 71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах.

Продуктовий портфель включає:

- Суцільнокатані залізничні колеса для локомотивів, пасажирських та вантажних вагонів, вагонів метро діаметром від 650 до 1269 мм.
- Бандажі діаметром від 690 до 1260 мм.
- Залізничні вісі діаметром від 173 до 203,2 мм та довжиною від 2180 до 2266,95 мм
- Залізничні колісні пари.

Виробничі потужності підприємства включають:

- лінії для виробництва, обробки, неруйнівного контролю, остаточної

обробки коліс, бандажів та вісей

- колесопрокатна лінія (діаметр від 700 до 1262 мм)
- кільцебандажна лінія (діаметр від 650 до 1250 мм)
- лінія збирання колісних пар.

Підприємство сертифіковане на відповідність міжнародним стандартам:

- система управління якістю відповідає міжнародним стандартам ISO 9001, API Q1 та IRIS, AAR M 1003
- система управління довкіллям сертифікована згідно стандарту ISO 14001
- система управління гігієною та безпекою праці OHSAS 18001
- колісна продукція відповідає вимогам міжнародних та міждержавних стандартів: UIC – Merkblatt 812-3V, 812-2V, sowie DB BN 918277, AAR M 107, ГОСТ 10791, ГОСТ 398, ДСТУ [30].

Історія заводу починається з 1891 року, він пережив революцію, націоналізацію, другу світову війну, відбудову, технічні переоснащення, інноваційний розвиток, в 1994 році створено АТ «Нижньодніпровський трубопрокатний завод», з 2007 року – Інтерпайп НТЗ.

У виробничо-фінансовій діяльності підприємства бере участь велика кількість взаємопов'язаних організаційних, трудових, матеріальних і фінансових факторів. Метою кожного суб'єкта господарювання є якомога ефективніше їх використання. Вплив цих факторів на процес виробництва, зрештою, виявляється у фінансових результатах діяльності підприємства.

Проаналізуємо динаміку фінансових результатів ПАТ «Інтерпайп НТЗ». Дані для аналізу представлені в Звіті про фінансові результати (Додаток А) і в таблиці 2.1.

Аналіз динаміки фінансових результатів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за 2021–2023 роки дозволяє оцінити зміни у доходах, витратах та чистому фінансовому результаті. Зміни показників демонструють, як підприємство адаптувалося до роботи в умовах воєнного стану і як ефективно управляло своїми ресурсами.

Таблиця 2.1

Динаміка фінансових результатів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках, тис. грн.

Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	
				+, - тис. грн	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	8225588	8183093	10402416	2176828	26,46
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	7486179	6141754	7682711	196532	2,63
,Валовий прибуток (збиток)	739409	2041339	2719705	1980296	267,8
Інші операційні доходи	4390045	2467827	2124552	-2265493	-51,61
Адміністративні витрати	311666	228644	117597	-194069	-62,27
Витрати на збут	631535	866300	806755	175220	27,75
Інші операційні витрати	4423560	1641640	1487809	-2935751	-66,37
Фінансовий результат від операційної діяльності	-237307	1772582	2432096	2669403	-
Чистий фінансовий результат	-486412	-1233944	748896	1235308	-

Чистий дохід від реалізації продукції зріс на 2176828 тис. грн (+26,46%) у 2023 році порівняно з 2021 роком. Це свідчить про покращення продажів або підвищення цін на продукцію. Особливо значний приріст відбувся у 2023 році.

Собівартість реалізованої продукції зросла на 196532 тис. грн (+2,63%) у 2023 році порівняно з 2021 роком, але у 2022 році спостерігалось її зниження. Збільшення собівартості є суттєво меншим, ніж зростання доходу, що позитивно вплинуло на валовий прибуток.

Валовий прибуток демонструє значне зростання на 1980296 тис. грн (+267,82%). Підприємство покращило свою рентабельність за рахунок збільшення обсягу продажів або більш ефективного управління собівартістю.

Інші операційні доходи скоротились на 2265493 тис. грн (-51,61%). Можливе зменшення доходів від неосновної діяльності, наприклад, від здачі в оренду, продажу активів чи іншої операційної діяльності.

Адміністративні витрати скоротились на 194069 тис. грн (-62,27%).

Підприємство суттєво знизило витрати на управління, що позитивно вплинуло на загальну ефективність.

Витрати на збут зросли на 175220 тис. грн (+27,75%). Це може бути пов'язано зі збільшенням витрат на рекламу, логістику чи продажі через зростання обсягів реалізації.

Інші операційні витрати зменшились на 2935751 тис. грн (-66,37%). Значне скорочення витрат, ймовірно, пов'язане зі зменшенням витрат від переоцінки активів, штрафів чи інших незапланованих витрат.

Фінансовий результат від операційної діяльності зріс на 2669403 тис. грн (з -237307 тис. грн у 2021 році до 2432096 тис. грн у 2023 році). Покращення операційного результату свідчить про ефективне управління як доходами, так і витратами.

Чистий фінансовий результат покращився на 1235308 тис. грн, перетворившись із збитку у 2021 році (-486412 тис. грн) на прибуток у 2023 році (748896 тис. грн). Загальна рентабельність підприємства суттєво зросла, що свідчить про відновлення фінансової стабільності.

Збільшення чистого доходу від реалізації та валового прибутку свідчить про успішну діяльність підприємства в основному напрямі. Оптимізація витрат значно покращила фінансовий результат.

Рентабельність з від'ємних значень в 2021-2022 роках стала позитивною в 2023 році, що пов'язано з переходом із збитковості у 2021–2022 роках до прибутковості у 2023 році і характеризує відновлення фінансової ефективності.

Розраховані показники рентабельності представлені у вигляді таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз рентабельності ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках,%

Показник	2021	2022	2023	Абс. відх.
Показник рівня рентабельності основної діяльності або продукції (Рпрод)	-6,5	-20,1	9,7	16,2
Рентабельність реалізації (Рреал)	-5,9	-15,1	7,2	13,1
Рентабельність капіталу (Ркап)	-2,7	-6,2	3,2	5,9
Рентабельність власного капіталу (Рвк)	-9,1	-28,4	14,7	23,8

Аналіз рентабельності ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за 2021–2023 роки показує наступні зміни у фінансових показниках:

Так як в 2021 та 2022 роках підприємство було збитковим, то всі показники рентабельності мають від'ємне значення і відповідно негативно характеризують результативність діяльності підприємства. В 2022 році ці показники особливо низькі, що пояснюється загальним спадом виробництва, викликаним наслідками війни.

В 2023 році підприємство отримало прибуток, тому показники рентабельності позитивні і доволі високі. Так, традиційний показник рентабельності продукції дорівнює 9,7, тобто на кожну гривню витрат припадає 9,7 коп. чистого прибутку. Рентабельність реалізації відображає, що в кожній гривні отриманих доходів – 7,2 коп. чистого прибутку.

Аналіз рентабельності ПАТ «Інтерпайп НТЗ» демонструє значне покращення всіх показників у 2023 році порівняно з 2021 і 2022 роками. Це свідчить про відновлення фінансової стійкості підприємства та покращення ефективності використання як капіталу, так і власних ресурсів.

Загалом підприємство демонструє позитивну динаміку фінансових результатів, що створює основу для подальшого розвитку.

2.2. Оцінка фінансового стану ПАТ «Інтерпайп НТЗ»

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передовсім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Показники, що характеризують ліквідність підприємства, розраховані на основі даних балансу (Додаток Б) і представлені в таблиці 2.3.

За даними таблиці оцінки ліквідності та платоспроможності ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за період 2021–2023 років спостерігаємо, що:

Таблиця 2.3

Оцінка ліквідності та платоспроможності ПАТ «Інтерпайп НТЗ»

у 2021–2023 роках

Коефіцієнт	2021	2022	2023	Абс. відх.
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,55	1,36	1,4	-0,15
Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	1,47	1,28	1,33	-0,14
Коефіцієнт абсолютної (миттєвої) ліквідності	0,07	0,02	0,02	-0,05
Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,43	1,28	1,28	-0,15

Коефіцієнт поточної ліквідності (відношення оборотних активів до поточних зобов'язань) знизився з 1,55 у 2021 році до 1,4 у 2023 році, що вказує на деяке погіршення здатності покривати короткострокові зобов'язання. Абсолютне відхилення становить -0,15, що свідчить про зниження рівня поточної ліквідності.

Коефіцієнт швидкої ліквідності (співвідношення оборотних активів за вирахуванням запасів до короткострокових зобов'язань) також знизився — з 1,47 у 2021 році до 1,33 у 2023 році. Це відображає зниження рівня термінової ліквідності на -0,14 у абсолютному вираженні, що вказує на трохи нижчу здатність компанії швидко покривати зобов'язання.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (відношення грошових коштів до короткострокових зобов'язань) впав із 0,07 у 2021 році до 0,02 у 2023 році. Абсолютне відхилення становить -0,05. Це вказує на значне зниження здатності підприємства негайно погашати зобов'язання тільки за рахунок грошових коштів.

Коефіцієнт загальної платоспроможності (відношення активів до зобов'язань) також зменшився з 1,43 до 1,28. Абсолютне відхилення становить -0,15, що відображає деяке зниження здатності підприємства покривати свої зобов'язання загальними активами, але так як показник перевищує 1, то такі зміни не мають негативного впливу.

Показники ліквідності та платоспроможності ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2023 році вказують на зниження рівня платоспроможності порівняно з попередніми роками. Це свідчить про зростання ризику для компанії, оскільки вона може

стикнутися з труднощами у покритті своїх короткострокових зобов'язань. Але на кінець 2023 року лише показник абсолютної ліквідності менше нормативних значень.

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість (стабільність).

Фінансова стійкість – це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування.

Фінансова стійкість підприємства характеризується співвідношенням власного й залученого капіталу. Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках

Коефіцієнт	2021	2022	2023	Абс. відх.
Власний оборотний капітал	1741140	923157	2037445	296305
Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,3	0,22	0,22	-0,08
Коефіцієнт фінансової залежності	3,34	4,57	4,57	1,23
Коефіцієнт фінансування	2,34	3,57	3,57	1,23
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,43	0,28	0,28	-0,15
Коефіцієнт оборотності вкладеного капіталу	0,45	0,43	0,48	0,03
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,65	1,69	2,21	0,56
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,25	1,17	1,23	-0,02
Період погашення кредиторської заборгованості	292	312	296	4
Коефіцієнт маневреності	0,11	0,06	0,1	-0,01
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	0,12	0,06	0,1	-0,02

Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за 2021–2023 роки демонструє зміни в основних показниках, що характеризують здатність підприємства забезпечувати фінансову стабільність та самостійність:

Власний оборотний капітал показав зростання з 1741140 тис. грн. у 2021 році

до 2037445 тис. грн. у 2023 році, що свідчить про збільшення власних оборотних ресурсів компанії. Абсолютне відхилення становить 296,305 тис. грн, відносне відхилення – 0,17. Це є позитивним фактором для фінансової стійкості.

Коефіцієнт автономії, що вказує на рівень незалежності від зовнішнього фінансування, зменшився з 0,3 у 2021 році до 0,22 у 2023 році. Абсолютне відхилення становить -0,08, що свідчить про збільшення залежності компанії від залучених джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансової залежності виріс з 3,34 у 2021 році до 4,57 у 2022 та 2023 роках. Абсолютне відхилення становить 1,23, що також вказує на підвищення залежності компанії від зовнішнього фінансування.

Коефіцієнт фінансування, що відображає співвідношення власних і позикових джерел, збільшився з 2,34 у 2021 році до 3,57 у 2023 році. Це вказує на збільшення обсягу залучених коштів щодо власного капіталу, що може свідчити про посилення фінансового навантаження.

Коефіцієнт фінансової стійкості знизився з 0,43 у 2021 році до 0,28 у 2023 році, що вказує на зниження фінансової незалежності підприємства. Абсолютне відхилення становить -0,15, що є негативним сигналом.

Коефіцієнт оборотності вкладеного капіталу незначно зріс із 0,45 у 2021 році до 0,48 у 2023 році, що свідчить про покращення ефективності використання вкладеного капіталу.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу виріс з 1,65 у 2021 році до 2,21 у 2023 році, що свідчить про покращення використання власного капіталу для генерації виручки.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості незначно знизився з 1,25 у 2021 році до 1,23 у 2023 році, що вказує на незначне зменшення швидкості погашення зобов'язань.

Період погашення кредиторської заборгованості трохи збільшився, з 292 днів у 2021 році до 296 днів у 2023 році. Це свідчить про незначне уповільнення в погашенні зобов'язань перед кредиторами.

Коефіцієнт маневреності знизився з 0,11 у 2021 році до 0,1 у 2023 році, що

вказує на невелике погіршення здатності компанії оперативно використовувати свої кошти.

Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом зменшився з 0,12 у 2021 році до 0,1 у 2023 році, що свідчить про незначне зниження рівня забезпеченості власними оборотними ресурсами.

Фінансова стійкість ПАТ «Інтерпайп НТЗ» дещо знизилася протягом аналізованого періоду, особливо в частині залежності від зовнішнього фінансування, зниження коефіцієнта автономії та фінансової стійкості. Однак зростання власного оборотного капіталу та покращення оборотності капіталу можуть свідчити про покращення в ефективності управління ресурсами.

Важливою складовою комплексного аналізу фінансового стану підприємства є оцінка ймовірності його банкрутства. Розрахунок проведено за формулою 2.1., динаміка показників ймовірності банкрутства ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за моделлю Альтмана наведена в таблиці 2.5.

Модель Альтмана для акціонерних товариств:

$$Z = 1,2K_{об} + 1,4K_{р.а.п.} + 3,3K_{р.а.} + 0,6K_{п} + 1,0K_{ф} \quad (2.1)$$

де $K_{об}$ - оборотні активи / загальна вартість активів;

$K_{р.а.п.}$ - чистий прибуток / загальна вартість активів;

$K_{р.а.}$ - валовий прибуток / загальна вартість активів;

$K_{п}$ - ринкова капіталізація компанії (ринкова вартість акцій) / сума заборгованості;

$K_{ф}$ - чистий дохід / загальна вартість активів.

Якщо значення $< 1,8$, то ймовірність банкрутства дуже висока.

Якщо $= 1,81 - 2,7$, то ймовірність банкрутства середня.

Якщо $= 2,71 - 2,99$, то банкрутство можливе.

Якщо $= 3,0$ - ймовірність банкрутства дуже низька.

Таблиця 2.5

Компоненти для оцінки ймовірності банкрутства акціонерного товариства за моделлю Альтмана

Проміжні коефіцієнти	2021	2022	2023
Коб (частка оборотних активів в активах ПАТ)	0,7989	0,8278	0,8689
Кр.а.н. (коефіцієнт рентабельності активів, обчислений за чистим прибутком)	-0,0274	-0,0621	0,0322
Кр.а. (коефіцієнт рентабельності активів)	0,0416	0,1027	0,1169
Кп (відношення ринкової вартості акціонерного капіталу до боргових зобов'язань ПАТ за балансовою вартістю)	0,4266	0,2798	0,2799
Кф (коефіцієнт фондівдачі)	0,4627	0,4116	0,4470
Z показник Альтмана	1,72	1,82	2,09

$$Z(2021) = 1,2 \times 0,7989 + 1,4 \times (-0,0274) + 3,3 \times 0,0416 + 0,6 \times 0,3266 + 1,0 \times 0,4627 = 0,95868 - 0,03836 + 0,13728 + 0,19596 + 0,4627 = 1,71626$$

$$Z(2022) = 1,2 \times 0,8278 + 1,4 \times (-0,0621) + 3,3 \times 0,1027 + 0,6 \times 0,2709 + 1,0 \times 0,4116 = 0,99336 - 0,08694 + 0,33891 + 0,16254 + 0,4116 = 1,81947$$

$$Z(2023) = 1,2 \times 0,8689 + 1,4 \times 0,0322 + 3,3 \times 0,1169 + 0,6 \times 0,2799 + 1,0 \times 0,447 = 1,04268 + 0,04508 + 0,38577 + 0,16794 + 0,447 = 2,08847$$

В 2021 році ймовірність банкрутства підприємства була дуже висока, в 2022 році показник покращився і підприємство перейшло в зону середнього ризику, в 2023 році все ще в цій же зоні, але показник став ще кращим. Тобто, якщо така тенденція буде зберігатись, ймовірність банкрутства стане незначною.

Отже, за розрахованими показниками ймовірність банкрутства найближчим часом відсутня, але враховуючи складну ситуацію в якій зараз знаходяться всі підприємства, ПАТ «Інтерпайп НТЗ» бажано більш відповідально підходити до планування своєї діяльності.

Підводячи підсумок, можна сказати, що в 2021-2023 роках деякі показники погіршувались, деякі покращувались, знизилась фінансова стійкість, але зросла прибутковість. В 2022 році спостерігалось погіршення показників, що пояснюється загальним спадом економіки, викликаним військовими діями. Але в 2023 році підприємство змогло адаптуватись до існуючих реалій і покращити свій фінансовий стан і результативність діяльності.

2.3. Аналіз забезпеченості, стану та ефективності використання активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в умовах воєнного стану

Для аналізу активів та джерел їх фінансування ПАТ «Інтерпайп НТЗ» використана інформація балансу підприємства (Додаток Б), розрахунки представлені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка та структура активів і капіталу ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках, тис. грн

Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	
				+,-	%
Активи					
Необоротні активи	3575339	3423533	3051012	-524327	-14,67
Питома вага, %	20,11	17,22	13,11	-7	-34,81
Оборотні активи	14202570	16456708	20220073	6017503	42,37
Питома вага, %	79,89	82,78	86,89	7	8,76
Всього активів	17777909	19880241	23271085	5493176	30,89
Пасиви					
Власний капітал	5316479	4346690	5088457	-228022	-4,29
Питома вага, %	29,9	21,86	21,87	-8,03	-26,86
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	3296938	3463427	3701759	404821	12,28
Питома вага, %	18,55	17,43	15,91	-2,64	-14,23
Поточні зобов'язання і забезпечення	9164492	12070124	14480869	5316377	58,01
Питома вага, %	51,55	60,71	62,22	10,67	20,69
Всього пасивів	17777909	19880241	23271085	5493176	30,89

Аналіз динаміки та структури активів і капіталу ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за 2021–2023 роки дозволяє оцінити основні зміни у фінансовому стані підприємства. Наведені дані показують, як змінювались обсяги активів та пасивів, а також їхня структура протягом аналізованого періоду.

Необоротні активи зменшились на 524327 тис. грн (-14,67%) за три роки. Їхня питома вага у складі активів постійно знижувалася:

- 2021 рік: 20,11%
- 2022 рік: 17,22%

- 2023 рік: 13,11%

Причиною може бути списання зношених основних засобів, амортизація чи скорочення інвестицій у довгострокові активи.

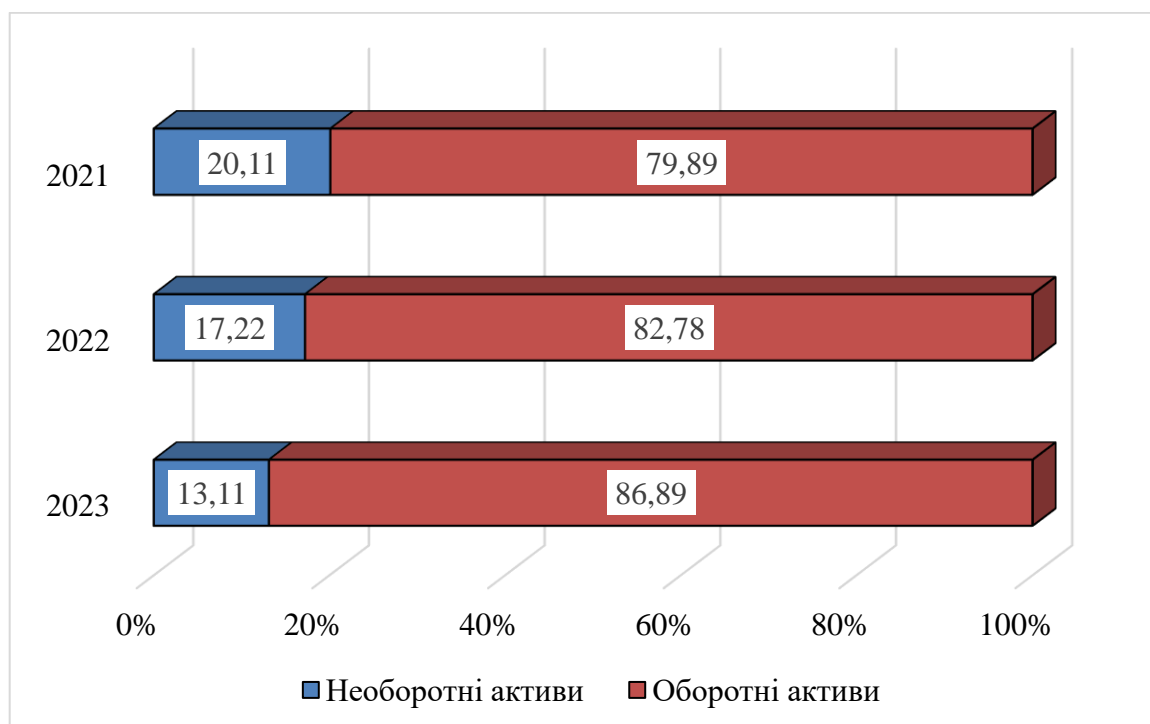
Оборотні активи збільшились на 6017503 тис. грн (+42,37%). Їхня частка зросла:

- 2021 рік: 79,89%
- 2022 рік: 82,78%
- 2023 рік: 86,89%

Збільшення запасів, дебіторської заборгованості чи грошових коштів може свідчити про нарощування оборотного капіталу.

Загальні активи вирости на 5493176 тис. грн (+30,89%). Загальна позитивна динаміка активів свідчить про розширення діяльності, хоча це відбувалось переважно за рахунок оборотних активів.

На рис 2.1 наведена структура активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ».

Рис. 2.1. Структура активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в 2021-2023 роках

Рисунок наочно демонструє значне переважання в структурі активів підприємства оборотних активів, частка яких з року в рік збільшується.

Власне, основним капіталом є ті джерела фінансових ресурсів, які спрямовуються на фінансування необоротних активів, тому варто проаналізували капітал підприємства, який відображається в пасиві балансу.

Власний капітал зменшився на 228022 тис. грн (-4,29%), це відбулось за рахунок отриманих підприємством в 2021 та 2022 роках збитків. В 2023 році підприємство було прибутковим і це позитивно вплинуло на збільшення власного папіталу в 2023 році порівняно з 2022. Питома вага скоротилась:

- 2021 рік: 29,9%
- 2023 рік: 21,87%

Скорочення частки власного капіталу може вказувати на зростання залежності від позикових коштів.

Довгострокові зобов'язання зросли на 404821 тис. грн (+12,28%). Їхня частка у складі пасивів зменшилась:

- 2021 рік: 18,55%
- 2023 рік: 15,91%

Хоч і відбулось абсолютне зростання довгострокових зобов'язань, але поточні зростали швидшими темпами.

Поточні зобов'язання збільшились на 5316377 тис. грн (+58,01%). Їхня питома вага значно зроста:

- 2021 рік: 51,55%
- 2023 рік: 62,22%

В 2023 році підприємство отримало короткостроковий кредит і відбувалось зростання кредиторської заборгованості. Це може свідчити про нарощування фінансового навантаження у короткостроковій перспективі.

Загальні пасиви вирости на 5493176 тис. грн (+30,89%) так само як і активи. Основним джерелом фінансування збільшення активів стали поточні зобов'язання, а не власний капітал.

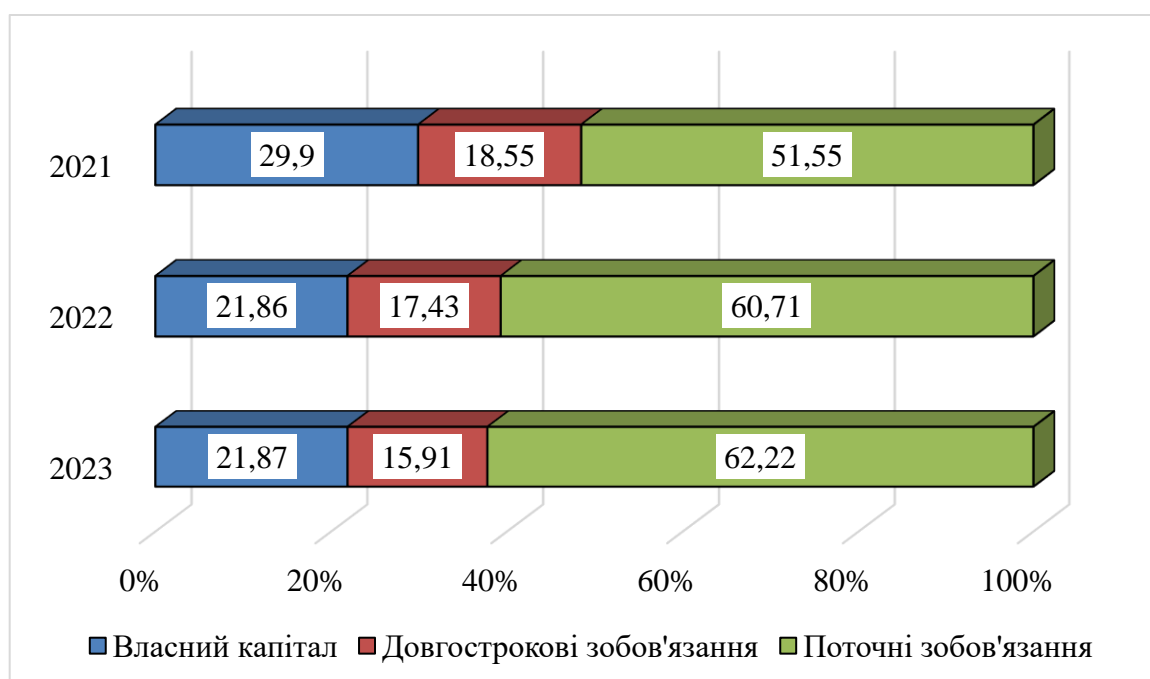
Але протягом всього періоду дослідження, виконується важливе правило побутові балансу: необоротні активи повністю покриваються за рахунок власного

капіталу, підсумок першого розділу пасиву балансу перевищує підсумок першого розділу активу.

Зменшення довгострокових активів та зростання короткострокових зобов'язань свідчать про перехід підприємства до більш гнучкого фінансування операційної діяльності.

Зниження питомої ваги власного капіталу та збільшення поточних зобов'язань можуть бути ризиком у довгостроковій перспективі через зростання фінансової залежності.

На рис 2.2 наведена структура пасивів ПАТ «Інтерпайп НТЗ».

Рис 2.2. Структура капіталу ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в 2021-2023 роках

Рисунок наочно демонструє переважання в структурі джерел фінансування зобов'язань, як довгострокових, так і в більшій мірі короткострокових. Що характеризує фінансову залежність підприємства і недостатню фінансову стійкість.

Зростання активів (+30,89%) свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства, але структурні зміни можуть вплинути на фінансову стабільність у майбутньому.

В таблиці 2.7 наведена інформація про необоротні активи підприємства.

Таблиця 2.7

**Динаміка та структура необоротних активів на ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у
2021–2023 роках, тис. грн.**

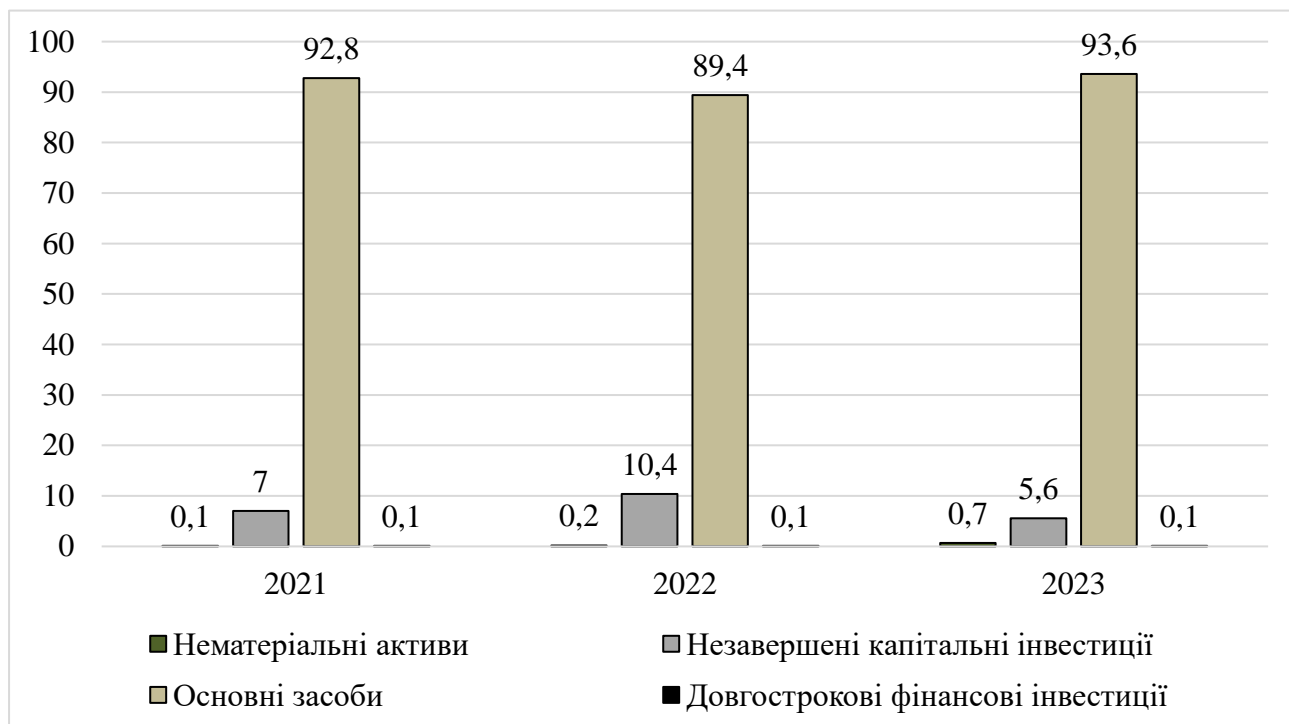
Показник	2021		2022		2023		Відхилення 2023 до 2021	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Нематеріальні активи	3882	0,1	6178	0,2	20790	0,7	16908	435,5
Первісна вартість	31111		34653		52045		20934	67,3
Накопичена амортизація	27229		28475		31255		4026	14,8
Незавершені капітальні інвестиції	251818	7,0	354796	10,4	170601	5,6	-81217	-32,3
Основні засоби	3317783	92,8	3060763	89,4	2856966	93,6	-460817	-13,9
Первісна вартість	3453244		3469217		3511139		57895	1,7
Знос	135461		408454		654173		518712	3,8
Довгострокові фінансові інвестиції	1856	0,1	1796	0,1	2655	0,1	799	43,0
Усього необоротні активи	3575339	100	3423533	100	3051012	100	-524327	-14,7

Протягом періоду, що аналізується, необоротні активи зменшились на 524327 тис. грн. або на 14,7%. Це відбулося за рахунок зменшення незавершених капітальних інвестицій на 81217 тис. грн або на 32,3% та залишкової вартості основних засобів на 460817 тис. грн. або на 13,9%, при цьому збільшились нематеріальні активи на 16908 тис. грн. або на 435,5% та довгострокові фінансові інвестиції на 799 тис. грн. або на 43%. Негативною тенденцією є суттєве збільшення зносу основних засобів на 518712 тис. грн. при незначному зростанні первісної вартості основних засобів – на 57895 тис. грн. Хоча на кінець 2023 року знос основних засобів становив лише 18,6%, тобто ситуація поки що не викликає занепокоєння.

Структура необоротних активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках представлена на рисунку 2.3.

У структурі необоротних активів на кінець 2023 року 93,6% становлять основні засоби, 0,7% - нематеріальні активи, 5,6% - незавершені капітальні

інвестиції і 0,1% - довгострокові фінансові інвестиції. За період 2021-2023 роки структура не зазнала суттєвих змін. Збільшилась питома вага нематеріальних активів і зменшилась частка незавершених капітальних інвестицій, що супроводжувалось реальним їх скороченням.

Рис. 2.3. Структура необоротних активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках., %

Основні засоби є найбільш значущою складовою частиною майна підприємства і його необоротних активів.

Для оцінки забезпеченості та ефективності використання необоротних активів підприємства здійснюється розрахунок показників майнового стану (таблиця 2.8).

Для оцінки руху та стану основних фондів підприємства розраховують і аналізують такі показники:

- Коефіцієнт вибуття, який показує, яка частина основних фондів підприємства вибула за аналізований період і визначається як відношення вибулих за звітний період основних фондів до їх вартості на початок періоду;

- Коефіцієнт оновлення показує в якій мірі основні фонди підприємства були оновлені за аналізований період і визначається як відношення вартості основних засобів, що надійшли на підприємство за аналізований період до їх вартості на кінець періоду;

- Коефіцієнт зносу показує ступінь зносу основних фондів підприємства і визначається відношенням суми зносу основних фондів до їх первісної вартості;

- Частка залишкової вартості основних фондів підприємства в повній їх вартості характеризує коефіцієнт придатності, який визначається відношенням залишкової вартості до їх первісної вартості;

- Фондоозброєність - показник, що характеризує рівень забезпеченості основними виробничими засобами персоналу підприємства і розраховується як співвідношення середньорічної вартості основних засобів до середньоспискової чисельності працівників;

- Фондомісткість - показник, який характеризує рівень середньорічної вартості основних виробничих засобів на одиницю вартості виробленої валової продукції і визначається як відношення середньорічної вартості основних засобів до чистого доходу від реалізації;

- Фондовіддача – показник обернений фондомісткості, характеризує вартість виробленої і реалізованої продукції на одиницю середньорічної вартості основних засобів.

Таблиця 2.8

Аналіз показників майнового стану ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках

Показник	2021	2022	2023	Абс. відх.
Частка основних засобів у активах, %	18,7	15,4	12,3	-6,4
Коефіцієнт зносу основних засобів	3,9	11,8	18,6	14,7
Коефіцієнт придатності основних засобів	96,1	88,2	81,4	-14,7
Коефіцієнт оновлення основних засобів	-46,9	0,5	1,2	48,1
Фондоозброєність, тис. грн.	1681,2	1502,2	1632,9	-48,3
Фондомісткість, грн.	0,445	0,390	0,284	-0,161
Фондовіддача, грн.	2,245	2,566	3,516	1,271
Власний оборотний капітал, тис. грн.	1 741 140	923 157	2 037 445	296 305

Частка основних засобів в майні підприємства незначна і має тенденцію до зменшення – з 18,7% в 2021 році до 12,3% в 2023 році. При чому в останні 2 роки відбувалось оновлення основних засобів, але у підсумку це не привело до зростання їх реальної вартості, тому що знос відбувається швидшими темпами. Враховуючи, що ПАТ «Інтерпайп НТЗ» великий металургійний завод, в якому логічно мали б переважати необоротні активи і в тому числі основні засоби, на фоні загального збільшення вартості активів (майже на 31%), викликає занепокоєння, що це зростання відбувається за рахунок збільшення дебіторської заборгованості.

Що стосується наявних основних засобів, то на кінець 2021 року коефіцієнт зносу складає 3,9%, на кінець 2022 року – 11,8%, на кінець 2023 року – 18,6%. Відповідно коефіцієнт придатності дорівнює 96,1%, 88,2% та 81,4%. Більша частина основних засобів придатні для використання, але коефіцієнт зносу має тенденцію до збільшення. Незначна ступінь зносу в 2021 році пояснюється тим, що в 2020 році підприємство максимально скоротило первісну вартість основних засобів, вивівши з експлуатації зношені основні засоби і почало в 2022 та 2023 роках хоч і незначне, але оновлення основних засобів, про що свідчить коефіцієнт оновлення.

Показник фондоозброєності в 2022 році зменшився, тому що відбулось скорочення залишкової вартості основних засобів при незначному (56 осіб або 2,5%) зменшенні кількості працівників. В 2023 році коефіцієнт збільшився, але це відбулось не за рахунок зростання вартості основних засобів, а за рахунок зменшення на 311 осіб або на 14,6% працівників підприємства, що безпосередньо пов'язано з військовим станом і мобілізацією робітників.

Показник фондомісткості має позитивну динаміку і зменшився з 0,445 в 2021 році до 0,284 в 2023 році. Це свідчить про те, що питома вага вартості основних засобів в кожній гривні чистого доходу підприємства, скорочується, тобто забезпеченість підприємства і виробничого процесу основними засобами цілком достатня. Фондовіддача навпаки збільшилась з 2,245 в 2021 році до 3,516 в 2023 році. Тобто в 2023 році на кожну гривню основних засобів отримано 3,5 грн. чистого доходу, що свідчить про підвищення ефективності використання основних

засобів.

Важливим показником є власний оборотний капітал, який вказує на те, що за рахунок власного капіталу підприємство повністю покриває необоротні активи і у нього ще залишаються власні кошти для покриття частини оборотних активів. При чому в 2021 та 2023 роках цих коштів достатньо для того, щоб повністю профінансувати запаси підприємства, що відповідає типу фінансової стійкості – абсолютна стійкість фінансового стану підприємства. В 2022 році складна ситуація, пов'язана з військовою агресією, підприємство втратило ринки збуту, було перевиробництво, пошуки нових ринків збуту, заміна мобілізованих робітників, налагодження логістики, підприємство отримало суттєвий збиток, що призвело до зменшення власного капіталу. Але навіть в такій складній ситуації, у підприємства був певний запас фінансової міцності, що дало можливість адаптуватись і вже в 2023 році значно покращити показники діяльності.

Для підвищення ефективності використання основних засобів необхідно підвищення ступеня їх завантаження, оновлення фондів, використання прогресивного обладнання, сучасних технологій і кваліфікованих працівників.

Динаміка оборотних активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках представлена у таблиці 2.9.

Оборотні активи протягом періоду, що аналізується збільшилися на 6017503 тис. грн. або на 42,4%. Зростання відбувалось і в 2022 році і в 2023 році. Збільшились такі статті як запаси на 216117 тис. грн. або 31,2% та дебіторська заборгованість на 6097477 тис. грн. або 47,4%. В розрізі дебіторської заборгованості в абсолютному значенні найбільше зросла дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги на 5242639 тис. грн. (52,6%), а у відносному значенні - дебіторська заборгованість за виданими авансами на 284,5% (772203 тис. грн.) та дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом 167,2% (161945 тис. грн.). Зменшились гроші та їх еквіваленти на 289782 тис. грн. або 46,7% та інші оборотні активи на 6309 тис. грн. або 24,9%.

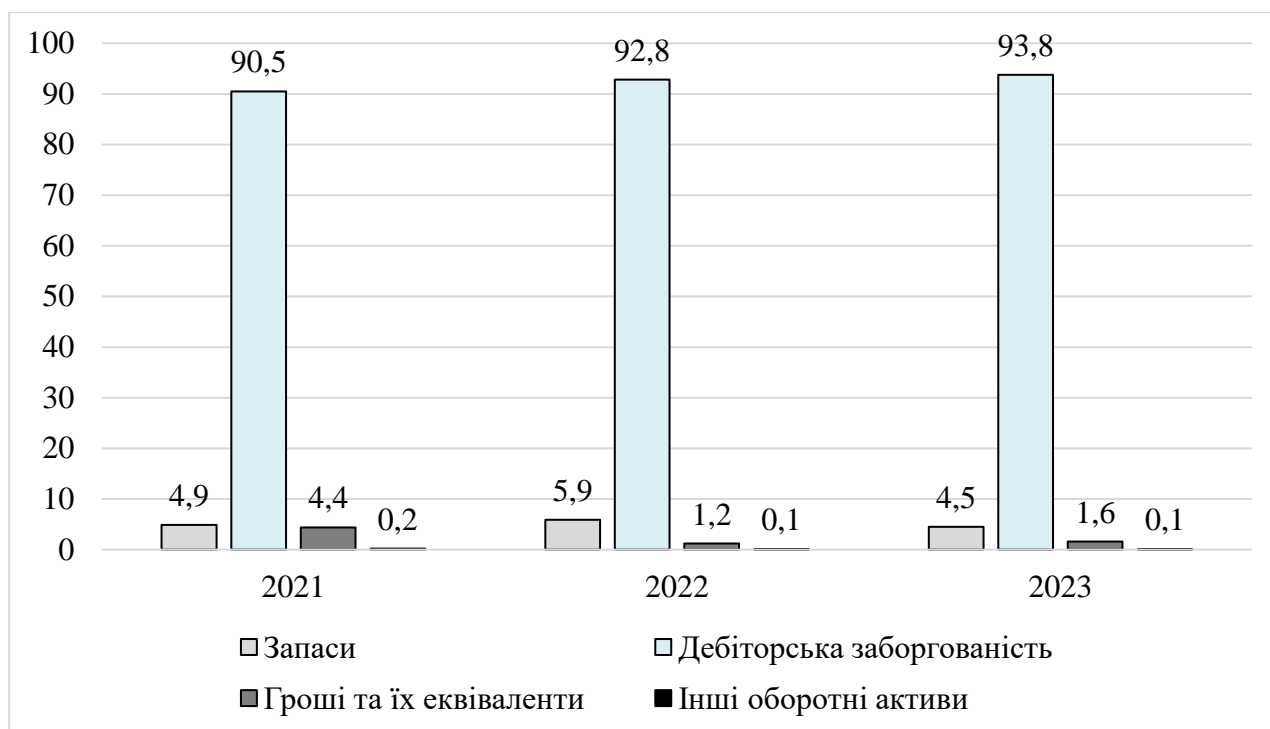

Таблиця 2.9

**Динаміка оборотних активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ»
у 2021–2023 роках, тис. грн.**

Показник	2021		2022		2023		Відхилення 2023 до 2021	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Запаси	693432	4,9	985638	5,9	909549	4,5	216117	31,2
Дебіторська заборгованість	12863515	90,5	15267197	92,8	18960992	93,8	6097477	47,4
у тому числі: дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9971443	70,2	11612040	70,6	15214082	75,2	5242639	52,6
дебіторська заборгованість за виданими авансами	271443	1,9	661104	4,0	1043646	5,2	772203	284,5
дебіторська заборгованість розрахунками з бюджетом	96842	0,7	460804	2,8	258787	1,3	161945	167,2
інша поточна дебіторська заборгованість	2523787	17,7	2533249	15,4	2444477	12,1	-78310	-3,1
Гроші та їх еквіваленти	620368	4,4	197664	1,2	330586	1,6	-289782	-46,7
Інші оборотні активи	25255	0,2	6209	0,1	18946	0,1	-6309	-24,9
Усього оборотних активів	14202570	100	16456708	100	20220073	100	6017503	42,4

Структура оборотних активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках представлена на рисунку 2.4. Спостерігається доволі постійна динаміка. Мінімальна частка в структурі оборотних активів припадає на інші оборотні активи – на кінець 2023 року лише 0,1%. Незначною є і частка грошей та їх еквівалентів – 1,6% (в 2021 році – 4,4%), від 4,5 до 5,9% коливається частка запасів. Найсуттєвішим елементом оборотних активів залишається дебіторська заборгованість, яка поступово збільшувалась кожен рік і на кінець 2023 року її частка становить 93,8%. В структурі дебіторської заборгованості на кінець 2021 року 70,2% припадає на дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, а в 2023 році – 75,2%.

Рис. 2.4. Структура оборотних активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках, %

Ефективність використання оборотних активів характеризують показники ділової активності, за допомогою яких оцінюється стан і рух оборотних засобів підприємства (таблиця 2.10).

Коефіцієнт оборотності активів – відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обігу, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів.

У процесі господарської діяльності підприємство дає товарний кредит для споживачів своєї продукції, тобто існує розрив у часі між продажем товару й надходженням оплати за нього, у результаті чого виникає дебіторська заборгованість. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості вказує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки. Зростання коефіцієнта означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, зниження – ріст покупок у кредит.

Термін погашення дебіторської заборгованості - середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення. Тут нормативним є скорочення тенденції.

Розраховані показники ділової активності представлені у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Оцінка ділової активності ПАТ «Інтерпайп НТЗ» у 2021–2023 роках

Показник	2021	2022	2023	Абс. відх.
Оборотність дебіторської заборгованості	0,77	0,76	0,78	0,01
Період погашення дебіторської заборгованості, дні	471	481	470	-1
Частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів	0,91	0,93	0,94	0,03
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	1,40	1,26	1,34	-0,06
Власний оборотний капітал	1741140	923157	2037445	296305
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом	0,09	0,06	0,14	0,05
Період обороту оборотних активів	632	683	643	11
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,58	0,53	0,57	-0,01
Коефіцієнт оборотності запасів	6,46	7,32	8,11	1,65

Аналіз ділової активності ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за 2021–2023 роки показує зміни в ключових показниках ефективності використання оборотних активів і управління заборгованістю.

Оборотність дебіторської заборгованості демонструє стабільні значення: 0,77 у 2021 році, 0,76 у 2022 році та 0,78 у 2023 році. Це свідчить про сталість у поверненні дебіторських коштів компанії.

Період погашення дебіторської заборгованості незначно коливається: з 471 дня у 2021 році до 470 днів у 2023 році. Абсолютне відхилення становить -1 день, що вказує на незначне покращення в погашенні дебіторської заборгованості, але показник дуже високий.

Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів зросла з 0,91 у 2021 році до 0,94 у 2023 році. Абсолютне відхилення становить 0,03, що свідчить про збільшення частки дебіторських коштів у структурі оборотних активів.

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості дещо коливалося, зменшившись з 1,4 у 2021 році до 1,26 у 2022 році, а у 2023 році досягло 1,34. Абсолютне відхилення -0,06 вказує на відносну стабільність у співвідношенні заборгованостей. Отримавши розрахунок по дебіторській заборгованості, підприємство спроможне повністю виконати свої зобов'язання перед кредиторами.

Власний оборотний капітал значно зріс із 1741140 тис. грн у 2021 році до 2037445 тис. грн у 2023 році, що є позитивною динамікою, яка підвищує фінансову гнучкість підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом збільшився з 0,09 у 2021 році до 0,14 у 2023 році. Абсолютне відхилення становить 0,05, що свідчить про поліпшення забезпеченості оборотних активів власними ресурсами.

Період обороту оборотних активів зріс з 632 днів у 2021 році до 643 днів у 2023 році. Абсолютне відхилення становить 11 днів, що свідчить про незначне зниження швидкості обігу активів компанії.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів зменшився з 0,58 у 2021 році до 0,53 у 2022 році, проте у 2023 році досяг 0,57. Абсолютне відхилення -0,01 свідчить про стабільність цього показника.

Коефіцієнт оборотності запасів показує зростання з 6,46 у 2021 році до 8,11 у 2023 році. Абсолютне відхилення 1,65, що свідчить про пришвидження обертання запасів, і є позитивною зміною.

Аналіз ділової активності показує певну стабільність у показниках оборотності активів і управління заборгованістю, проте є тенденція до збільшення дебіторської заборгованості та зростання періоду обігу активів.

ПАТ «Інтерпайп НТЗ» велике промислове підприємство. Протягом 2021 та 2022 року результатом його діяльності був збиток, в 2023 році пристосувалось до нових умов і отримало прибуток. Відповідно позитивні показники рентабельності підприємство мало лише в 2023 році. Підприємство ліквідне, навіть в складні часи спроможне виконувати свої зобов'язання перед контрагентами. За проаналізований період фінансова стійкість підприємства дещо погіршилась, підприємство залежне

від зовнішніх джерел фінансування. Але залучені кредити використовує ефективно і свої зобов'язання перед постачальниками виконує краще, ніж покупці перед підприємством. Показник ймовірності банкрутства характеризує підприємство як з середнім рівнем ймовірності настання банкрутства. Але за три роки показник значно покращився, якщо динаміка збережеться, то підприємство вийде з зони ризику. Загальні активи, і відповідно джерела їх фінансування зростали з року в рік. При цьому необоротні активи зменшувались, так само як власний капітал, а оборотні активи і зобов'язання збільшились. В структурі активів, відповідно переважають оборотні активи, а в структурі пасивів – зобов'язання. При цьому підприємство в достатній мірі забезпечено основними засобами, вони оновлені, ступінь зносу незначний. Також покращується ефективність використання основних засобів. Показники ефективності оборотних засобів не ідеальні, але протягом трьох років зазнавали несуттєвих змін, тобто це нормальний рівень роботи підприємства. В 2022 році практично всі показники діяльності підприємства значно погіршились, що викликано військовими діями, перебоями в роботі, втратою ринків збуту. В 2023 році всі показники покращились, тобто підприємство швидко адаптувалось до нових умов функціонування і покращило свою діяльність.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Порівняльний аналіз фінансових показників підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу в умовах воєнного стану

Під час повномасштабної війни, коли повітряний простір закритий і неможливо користуватись літаками, а морський транспорт обмежений і його використання супроводжується підвищеними ризиками, саме залізниця обслуговує величезні обсяги пасажиропотоків і грузоперевезень. Надмірне навантаження, пошкодження рухомого складу обстрілами, потребує оновлення і ремонту пасажирських вагонів, залізничних локомотивів, вантажних вагонів і платформ. Все це забезпечується підприємствами сфери 30.20 Виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу [12; 39].

За даними сайту Опендатабот на кінець 2023 року налічується 92 компанії за видом діяльності - виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу [38]. Згідно даних Державної служби статистики України діючими є 75 компаній [31]. Найбільші доходи за підсумками 2023 року має ПАТ «Інтерпайп НТЗ» м. Дніпро - 10402,4 млн. грн., далі з великим відривом ПАТ «КВБЗ» м. Кременчук – 2080,8 млн. грн., ТОВ «ДМЗ «Карпати» м. Новий Розділ – 1577,2 млн. грн., ТОВ «ТАС Дніпровагонмаш» м. Дніпро – 1077,4 млн. грн. та АТ «КСЗ» м. Кременчук – 1023,2 млн. грн. Ці п'ять підприємств забезпечують 70,7% доходів галузі.

В таблиці 3.1 представлена інформація про результати діяльності підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу.

Протягом 2021 – 2023 років спостерігалось збільшення обсягів продукції, реалізованої підприємствами галузі, зростання відбулось на 4423242 тис. грн. або на 24%. Що стосується прибутковості діяльності, то і в 2021 і в 2022 роках галузь була збитковою, особливо показовим є результат 2022 року, коли рентабельність з

-0,4% знизилась до -4,6%. Багато підприємств були вимушені призупинити свою діяльність через військову агресію російської федерації.

Таблиця 3.1

Динаміка фінансових результатів підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	
				+; -	%
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), тис. грн.	18434758	19367655	22858000	4423242	24,0
Обсяг реалізованої продукції ПАТ «Інтерпайп НТЗ», тис. грн	8225588	8183093	10402416	2176828	26,5
Частка ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в загальному обсязі реалізованої продукції, %	44,6	42,3	45,5	0,9	2,0
Рівень рентабельності діяльності підприємств, %	-0,4	-4,6	5,3	5,7	-
ПАТ «Інтерпайп НТЗ», %	-6,5	-20,1	9,7	16,2	-

Аналіз статистичних даних свідчить, що ПАТ «Інтерпайп НТЗ» є галузеутворюючим підприємством сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу. Воно охоплювало 44,6% ринку в 2021 році та 45,5% в 2023 році. У зв'язку зі зменшенням ПАТ «Інтерпайп НТЗ» обсягів реалізації в 2022 році на 42495 тис. грн., частка в обсязі реалізації продукції галузі скоротилась до 42,3%. Це було викликано простоем підприємства протягом перших місяців війни, втратою ринків збуту, спадом економіки, викликаним воєнним станом, що відобразилось і на результатах діяльності – рентабельність -20,1%. В 2023 році підприємства галузі адаптувались до нових умов функціонування, з'явилися нові ринки збуту, в тому числі західні партнери надали пільгові режими для реалізації продукції за кордоном, що вивело галузь зі збитків і ознаменувалось рентабельністю на рівні 5,3%. Рентабельність ПАТ «Інтерпайп НТЗ» збільшилась за 2023 рік на 29,8 відсоткових пункти: з -20,1% до 9,7%. Такі фінансові результати підтверджують значущість галузі і підвищення попиту на її продукцію.

В таблиці 3.2 представлена інформація про забезпеченість підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу майном.

Таблиця 3.2

**Динаміка активів підприємств сфери виробництва залізничних
локомотивів і рухомого складу**

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	
				+; -	%
Необоротні активи	7640499	5504842	5293927	-2346572	-30,7
ПАТ «Інтерпайп НТЗ»	3575339	3423533	3051012	-524327	-14,7
частка в необоротних активах галузі	46,8	62,2	57,6	10,8	23,1
Оборотні активи	26465047	26092783	32379022	5913975	22,3
ПАТ «Інтерпайп НТЗ»	14202570	16456708	20220073	6017503	42,4
частка в оборотних активах галузі	53,7	63,1	62,4	8,7	16,2
Баланс	34106060	31597867	37673389	3567329	10,5
ПАТ «Інтерпайп НТЗ»	17777909	19880241	23271085	5493176	30,9
частка в активах галузі	52,1	62,9	61,8	9,7	18,6

Забезпечувати повноцінну діяльність підприємства можуть маючи в наявності достатню кількість майна і ресурсів. На фоні загального зростання вартості активів галузі на 3567329 тис. грн. або на 10,5% в 2023 році порівняно з 2021 роком, вартість необоротних активів суттєво скоротилась – на 2346572 тис. грн. або на 30,7%. На ПАТ «Інтерпайп НТЗ» зменшення вартості необоротних активів на 524327 тис. грн. або на 14,7% відбулось за рахунок скорочення незавершених капітальних інвестицій і основних засобів. Враховуючи, що це найбільше підприємство галузі, можна зробити припущення, що на інших підприємствах відбувались аналогічні зміни.

Якщо необоротні активи демонструють тенденцію до зменшення протягом трьох років, то оборотні активи зменшились в 2022 році і зросли в 2023 році. Загальне зростання по галузі за досліджуваний період становило 5913975 тис. грн. або 22,3%. При цьому вартість оборотних активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» зросла на 6017503 тис. грн. або на 42,4% і ця сума на 103528 тис. грн. перевищує зростання по галузі. Тобто саме за рахунок ПАТ «Інтерпайп НТЗ» і відбулось зростання оборотних активів галузі, при цьому на більшості підприємств відбулось їх скорочення. Оборотні активи ПАТ «Інтерпайп НТЗ» збільшились за рахунок

зростання запасів і в ще більшій мірі за рахунок дебіторської заборгованості.

Частка ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в активах галузі на кінець 2023 року становить 61,8%, необоротні активи формують 57,6% необоротних активів галузі, а на оборотні активи припадає 62,4%, тобто зміни активів підприємства мають суттєвий вплив на галузь в цілому.

В таблиці 3.3 представлена інформація про джерела фінансування підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу.

Таблиця 3.3

Динаміка капіталу підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	
				+, -	%
Власний капітал	1217452	9368865	11055180	9837728	808,1
ПАТ «Інтерпайп НТЗ»	5316479	4346690	5088457	-228022	-4,3
частка у власному капіталі галузі	436,6	46,4	46,0	-390,6	-89,5
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	4518036	4406323	4731016	212980	4,7
ПАТ «Інтерпайп НТЗ»	3296938	3463427	3701759	404821	12,3
частка в довгострокових зобов'язаннях та забезпеченнях галузі	73,0	78,6	78,2	5,2	7,1
Поточні зобов'язання і забезпечення	28370572	17822679	21887194	-6483378	-22,8
ПАТ «Інтерпайп НТЗ»	9164492	12070124	14480869	5316377	58,0
частка в поточних зобов'язаннях та забезпеченнях галузі	32,3	67,7	66,2	33,9	103,0
Баланс	34106060	31597867	37673389	3567329	10,5
ПАТ «Інтерпайп НТЗ»	17777909	19880241	23271085	5493176	30,9
частка в капіталі галузі	52,1	62,9	61,8	9,7	18,6

В джерелах фінансування підприємств галузі доволі незначна частка припадає на власний капітал, але відбулось збільшення з 3,6% в 2021 році до 29,3% в 2023 році. Це зростання відбулось саме за рахунок отриманого в 2023 році чистого прибутку, який був спрямований на формування власного капіталу. При цьому в 2021 році власний капітал ПАТ «Інтерпайп НТЗ» більш ніж в 4 рази перевищував

власний капітал підприємств галузі, тобто всі інші підприємства мали від'ємне значення власного капіталу. В 2022 році ПАТ «Інтерпайп НТЗ» отримало збиток, що призвело до скорочення власного капіталу на 969789 тис. грн. або на 18,2%. При цьому власний капітал підприємств галузі збільшився в 7,7 рази, тобто малі та середні підприємства більш швидко адаптувались до умов воєнного стану, ніж великий завод, і отримали прибуток. В 2023 році ПАТ «Інтерпайп НТЗ» наростив свої потужності, отримав прибуток і власний капітал збільшився, хоча і не досяг рівня 2021 року.

Довгострокові зобов'язання та забезпечення зросли по галузі на 212980 тис. грн. або на 4,7%, але це знов відбулось виключно за рахунок ПАТ «Інтерпайп НТЗ». Тобто не зважаючи на воєнний стан, спад економіки, ситуацію невизначеності, підприємство залучає довгострокові кредити.

Поточні зобов'язання та забезпечення в цілому по галузі зменшились на 6483378 тис. грн. або на 22,8%, натомість у ПАТ «Інтерпайп НТЗ» зросли на 5316377 тис. грн. або на 58%. У підприємства збільшилась поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за товари, роботи, послуги і найбільше на одержаними авансами. Тобто підприємство вже має оплачені замовлення на майбутні періоди, що свідчить про підвищення попиту на продукцію.

Зменшення необоротних активів може призвести до зниження виробничих потужностей підприємств галузі. Незначна частка власного капіталу в структурі джерел фінансування робить підприємства галузі фінансово залежними і погіршує фінансову стійкість, але зростання цього показника свідчить про позитивну динаміку. Не зважаючи на складнощі, викликані воєнним станом, протягом 2022 та 2023 років підвищився попит на продукцію галузі виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу, що призвело до збільшення обсягів реалізації і зростання прибутковості галузі. Ключова роль у формуванні активів, капіталу і фінансових результатів діяльності галузі належить ПАТ «Інтерпайп НТЗ».

3.2. Інвестиційне проектування як спосіб забезпечення активів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в умовах підвищеного ризику воєнного стану

Численні ракетні удари по енергетичній інфраструктурі призвели до складної ситуації з постачання електричної енергії як простим споживачам, так і промисловим підприємствам. Ціллю є як вузлові підстанції передачі електроенергії так і окремі теплові електричні станції.

Враховуючи втрати генеруючих потужностей України (втрата близько 9 Гкал), виведення з ладу окремих вузлових підстанцій, які дають змогу передавати електричну енергію від країн Євросоюзу, вірогідна ситуація з повним припиненням на деякий час постачання електричної енергії енергосистемою підприємству. Один з показників, що характеризують проблеми в енергетиці – майже повне припинення експорту електроенергії, другий показник – зростання імпорту (Додатки В і Г) [9]. Якщо до листопада 2022 року Україна експортувала електроенергію в Польщу, Словаччину, Румунію, Молдову, то після перших блекаутів експорт має епізодичний характер і невеликими партіями. Натомість імпорт електроенергії став критично важливим для України саме в 2024 році, особливо з червня. Найбільші поставки забезпечують Угорщина, Словаччина, Румунія і Польща.

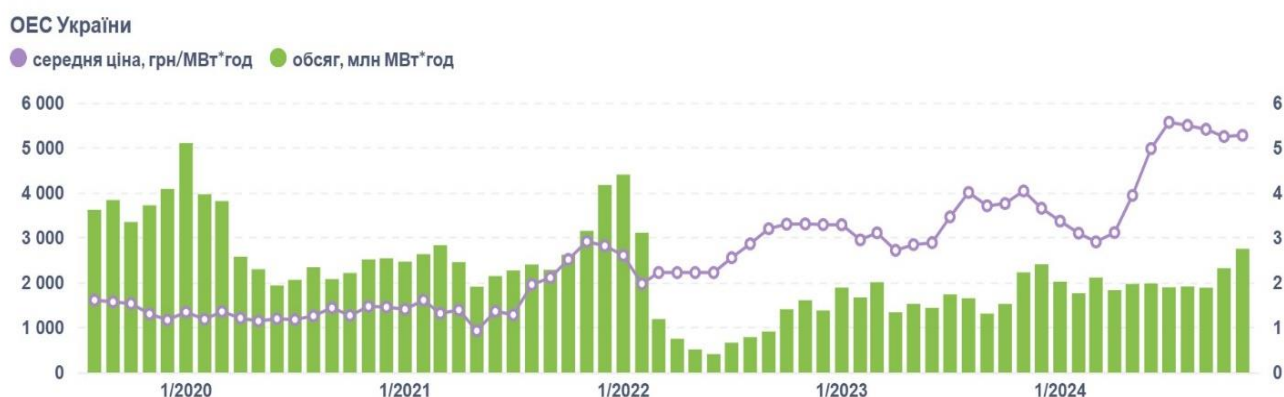
Обґрунтування інвестиційного проекту:

Для підтримки життєдіяльності підприємства у випадку аварійної ситуації, а саме для збереження основного технологічного обладнання (печі нагріву заготовок трубного та колісного дивізіонів), яке технологічно потребує постійного живлення електричною енергією як на саме виробництво так і на системи охолодження, також для підтримання мінімальної працездатності іншої критичної інфраструктури, підприємству необхідно прийняти рішення про будівництво власного джерела електричної енергії. Інша критична інфраструктура – насосні станції перекачки технічної води на відстійниках, насоси відстійників окалини прокату, насоси мережевої води в зимовий час (захист від замерзання системи), центр управління, аварійне освітлення.

Печі застосовують для нагріву заготовок майбутніх труб (термічної обробки).

Температура робочого процесу більше 1000°C , для охолодження обладнання використовується вода. Система охолодження – це оборотна система водопостачання (циркуляційні трубопроводи, насосна група, градирні вентиляторні, відстійники). Критичний елемент в системі охолодження – насоси для перекачки води. При відсутності електричної енергії вони зупиняться, без охолодження виникне аварійна ситуація і дорогі обладнання (активи) підприємства будуть виведені в довгостроковий ремонт, що буде потребувати додаткових значних фінансових витрат на ремонт, крім того підприємство понесе збитки (не отримає прибуток) від вимушеного простою обладнання.

Власне джерело електроенергії в першу чергу виступає як фактор енергетичної безпеки підприємства, а вже в другу чергу оцінюється його економічна ефективність. Головна задача – забезпечити електроенергією критичну інфраструктуру підприємства для безаварійної зупинки печей та підтримання мінімальної життєдіяльності (підприємство під час повного блекауту не працює). Не останню роль в прийнятті рішення про власну генерацію має зіграти значне збільшення цін на електроенергію для промисловості і прогнози щодо подальшого зростання її вартості. На рисунку 3.1. наведено обсяги виробництва і продажу електроенергії об'єднаною енергосистемою України. Дані свідчать про зменшення поставок електроенергії і про її суттєве здорожчання, особливо в 2024 році.

Рис. 3.1. Динаміка зміни середньої ціни на електроенергію для промисловості в Україні [9]

Загальне споживання критичною інфраструктурою електричної енергії становить 3,8 МВт/год. В плані, будівництво газопоршневої електричної станції

потужністю 4,0 МВт для повного забезпечення підприємства. Основне енергетичне обладнання – газопоршневі установки одиничною потужністю близько 2,0 МВт кожна. Станція буде працювати в когенераційному режимі (Додаток Д) – комбіноване виробництво як електричної так і теплової енергії, що значно підвищує її ефективність та екологічні показники. Тим більше, що вироблення теплової енергії є супутнім, це наслідок вироблення електричної енергії – працюючу установку потрібно охолоджувати, забирати тепло від сорочки двигуна, теплообмінників мастильної системи, та утилізувати дармове тепло димових газів, температура яких доходить до 390-420 °С. Такий комбінований режим дозволяє більш ефективно використовувати енергоресурси. В середньому електричний коефіцієнт корисної дії (ККД) газопоршневої установки (ГПУ) становить 42%, тепловий ККД 47%. Отже загальний ККД ГПУ – 89%.

Газопоршнева установка використовує в якості палива природний газ, який спалюється в камері згорання двигуна. Внаслідок механічної дії двигуна починає працювати синхронний генератор, який розташований на загальній з двигуном рамі та з'єднаний з ним валом через муфту і генерує електричну енергію при підключенні до нього корисного навантаження. Після згорання газу виділяється певна кількість тепла (сорочка двигуна, теплообмінники охолодження мастила, димові газы), яке необхідно утилізувати. Когенераційна система газопоршневої установки складається з двох компонентів - пластинчасті теплообмінники для утилізації тепла сорочки самого двигуна і мастильної системи та водяного котла-утилізатора, котрий знімає тепло з димових газів (температура яких 380-420 °С). При необхідності отримання пари для технологічних потреб встановлюється паровий котел-утилізатор. Отримане таким способом тепло спрямовується на опалення виробничих і офісних приміщень, нагрів води для побутових потреб.

Когенераційні системи досягають ефективності в 85-90% (ККД), що показово перебільшує ефективність роздільного виробництва електричної та теплової енергії, зменшують викиди CO₂ та знижуючи витрати на виробництво електричної енергії.

Опис інвестиційного проекту:

Після проведення тендерних процедур за основне джерело генерації вибрано обладнання виробництва MTU (Rolls-Royce Power Systems AG) (Додаток Е).

Переваги використання когенераційних установок виробництва MTU:

- є офіційні представники в Україні, що гарантує сервісне та ремонтне обслуговування;
- високий електричний ККД – 43,9%;
- моніторинг роботи електростанції 24/7, що дозволяє віддалено усунути до 95% усіх аварій без виїзду спеціалістів;
- низькі експлуатаційні витрати в порівнянні з іншими ГПУ;
- інтервал до капітального ремонту 84 000 мотогодин.

В таблиці 3.4 наведено основні параметри газопоршневої установки.

Таблиця 3.4

Основні параметри ГПУ MTU Rolls-Royce Power Systems AG

Модель	Двигун	ККД, %	Витрата газу, м ³ /год	Електрична потужність, кВт	Теплова потужність, кВт	Напруга генераторна, кВ	Виконання
MTU2000	MTU RR	43,9	486	2028	2147	10,5	контейнер

Високоєфективна, надійна система комбінованого виробництва тепла та електроенергії для когенерації тепла та електроенергії. Поставляється у вигляді компактного, готового до підключення контейнера. Система допускає різні режими роботи, як когенерацію, так і розділене виробництво електроенергії і тепла, при цьому вона легко і гнучко перемикається.

При використанні двох паралельно підключених електростанцій у підприємства з'являється можливість їх почергового або одночасного включення при збільшенні або зменшенні потреби користувачів в електроенергії.

Переваги роботи двох газопоршневих установок (2x2,0 МВт);

- можливість при необхідності зменшення потужності кожної окремої установки, підключеної паралельно;
- спільна паралельна робота газових генераторів дозволяє раціонально розподіляти сезонні навантаження;

- плавне переведення споживачів з однієї установки на іншу;
- підвищення якості електроенергії за рахунок запобігання коливанням напруги;
- розширюваність. За необхідності можна додати генератори додаткового джерела живлення. Також генератори можна від'єднати від блоку і використовувати окремо на інших об'єктах.
- простота та зручність обслуговування. Якщо генератор у системі виходить з ладу або вимагає обслуговування, окремі блоки можна демонтувати та відремонтувати без порушення роботи іншого блоку.

В режимі когенерації газопоршнева електростанція повністю замінить існуючу водонагрівну і опалювальну котельню. Показники роботи котельні в опалювальний сезон наведено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Показники роботи котельні ПАТ «Інтерпайп НТЗ» в опалювальному сезоні 2023-2024 років

	Теплова енергія	Витрачений природний газ
Одиниця виміру	Гкал	тис. м ³
Січень	2309,56	273,27
Лютий	1913,55	223,95
Березень	1390,02	162,98
Листопад	1250,64	147,63
Грудень	2078,68	241,54
Всього	8942,45	1049,36
3168 годин опалювальний сезон	2,82 Гкал/годину	

Враховуючи, що ціна газу для промислового підприємства становить 16000 грн. за 1000 м³, лише вартість газу для роботи котельні становить:

$$1049,36 \times 16000 = 16789760 \text{ грн.}$$

Отже, економія лише від заміщення котельні становитиме 16789,8 тис. грн. (407 тис. дол. США) на рік, враховуючи, що тепло когенераційної установки є супутнім, як факт виробництва електричної енергії.

Газопоршнева установка працює з використанням газу. Проведемо

розрахунки вартості газу і порівняємо з вартістю електроенергії, яку підприємство закуповує.

Витрати газу двома установками 915 м³/годину при виробленні 4,0 МВт електроенергії.

Вартість газу $0,915 \times 16000 = 14640$ грн. за 4 МВт

Додаткові витрати 760 грн.

Загальна вартість витрат на вироблення 1 МВт електроенергії газопоршневими установками:

$(14640 + 760) : 4 = 3850$ грн.

Фактична середня ціна на ринку електроенергії на зараз для підприємства за 1 МВт становить 6170 грн. і постійно зростає.

Різниця між вартістю придбаної на ринку електроенергії та виробленою ГПУ за 1 МВт

$6170 - 3850 = 2320$ грн./годину

Підприємство використовує 4,0 МВт, тобто лише за 1 годину роботи економія становитиме:

$2320 \times 4,0 = 9280$ грн.

Враховуючи, що у ПАТ «Інтерпайп НТЗ» цілодобовий цикл виробництва, економія за рік становитиме

$9280 \times 24 \times 364 = 80179200$ грн.

При курсі долара 41,25 щорічний дохід від економії витрат на електроенергію становитиме $80179200 \times 41,25 = 1966$ тис. дол. США

Газопоршнева когенераційна станція складається з двох установок по 2,0 МВт кожна контейнерного виконання. Для роботи станції необхідно додаткове обладнання:

- два трансформатори 10,5/6,3 кВ (зменшення напруги до заводської 6,3 кВ);
- пусковий дизель-генератор, який дає можливість заживити власні потреби ГПУ при відсутності напруги в зовнішній мережі (вихід на параметри пуску установки по температурі мастила та охолоджуючої рідини);

- газорегуляторний пункт з двома байпасними лініями (тиск в заводському газопроводі 2,9 кгс/см², тиск паливного газу для установки 0,25 кгс/см²).

Запропоновані установки оснащені модулем когенерації, який дозволяє використовувати тепло від блоку двигуна та вихлопних газів для забезпечення тепловою енергією на опалення та гаряче водопостачання. Модуль складається з наступних основних компонентів:

- пластинчастий теплообмінник (вода-гліколь) - використовується для відбору тепла від блоку двигуна (охолоджувач суміші 1-го ступеня, двигун, мастило);

- теплообмінник відпрацьованих газів (котел-утилізатор) - використовується для відбору тепла від вихлопних газів.

- повний набір датчиків, клапанів, насосів і каркасів для їх з'єднання з рештою обладнання.

Шумопоглинаючий всепогодний контейнер.

Звукоізоляція контейнера для когенераційної установки забезпечує рівень шуму поза корпусом не більше 75 дБ з відстані 10 м, що відповідає діючим санітарним нормам.

Конфігурація контейнера:

- система вентиляції, з автоматикою відкриття/закриття отворів відповідно до температурних режимів в середині контейнера;

- пускний і вихідний отвори, обладнані шумоглушником;

- витяжна установка з необхідними опорними конструкціями, димоходом і глушником;

- шафа для підключення газу;

- газові труби для генераторної установки, встановленої всередині;

- шафа для кабельних з'єднань;

- стінові та дахові звукоізоляційні панелі для зниження шуму до необхідного рівня;

- внутрішня електрична система власних потреб;

- панель керування генераторною установкою;

- система освітлення;
- кнопки аварійної зупинки;
- двері, що забезпечують безперешкодний доступ до елементів і обладнання установки.

В таблиці 3.6 наведені капітальні витрати на реалізацію проекту.

За допомогою функцій побудови таблиць та графіків у програмному забезпеченні Microsoft Excel були проведені розрахунки ефективності інвестиційного проекту (Додаток Ж).

Таблиця 3.6

Бюджет газопоршневої електростанції

Найменування	Кількість, шт.	Ціна, тис. долл. без ПДВ
Когенераційна газопоршнева установка контейнерного типу моделі MTU 2000 електричною потужністю 2028 кВт на базі двигуна MTU 16V4000L64FNER	2	2488,6
Проектна документація		75
Трансформатори 11,0/6,3 кВ	2	240
Бетонний фундамент		30
Реконструкція комірок 6,3 кВ	2	75
Підключення газопроводу, ГРПш	2	80
Пусковий дизель-генератор з АВР		30
Частотні перетворювачі для двигунів насосів	11	33
Модуль когенерації з ПНР	2	250
ПНР ГПУ	2	25
Всього		3326,0
Нерозподілений резерв (15% від бюджету)		499
Загальна сума інвестицій		3825

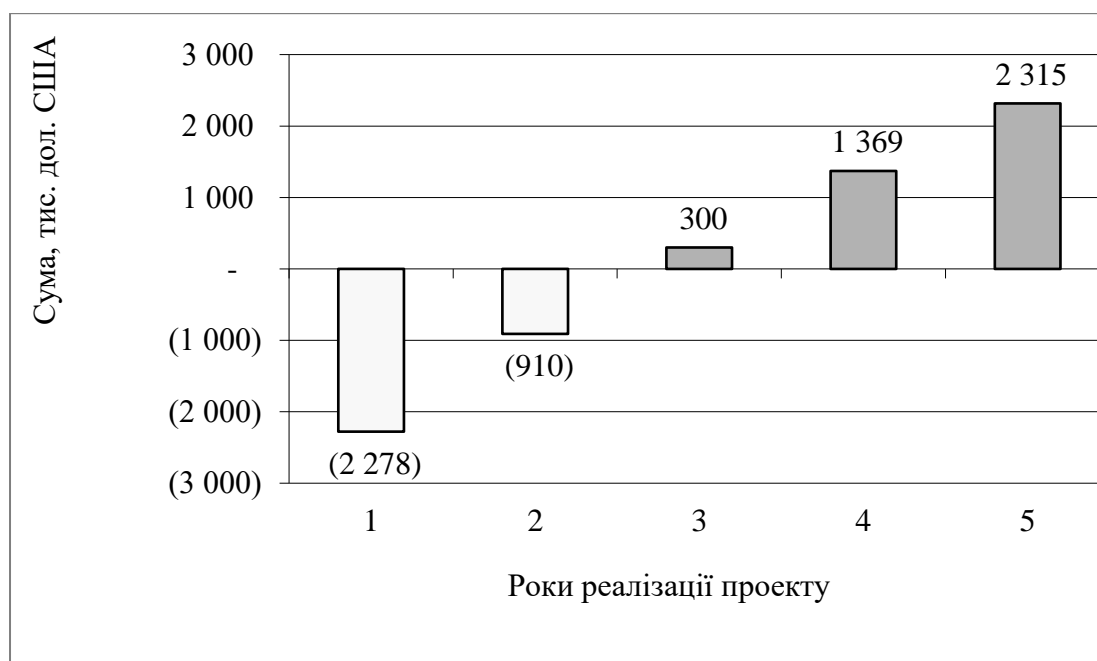
Враховані показники капітальний витрат (CAPEX) та поточних витрат, пов'язаних з реалізацією проекту (OPEX), економія від зниження витрат на електроенергію для власних потреб за рахунок виробництва ГПЕС та від зниження витрат на опалення за рахунок утилізації тепла, і розраховані показники чистої теперішньої вартості, рентабельності і дисконтованого терміну окупності (таблиця 3.7).

Таблиця 3.7

Показники фінансової ефективності проекту

Показник	Значення
Вартість капіталу	13,1%
Інвестиційний капітал +15% НР, тис. дол. США	3 825
NPV, тис дол. США	2 315
PI	1,6
DPP, років	2,8
Внутрішня норма прибутковості (IRR), %	36%
Виробнича собівартість МВт на ГПС при 100% навантаженні, грн 4.0МВт	4 330
Виробнича собівартість МВт на ГПС при 50% навантаженні, грн 4.0МВт	4 554
Ціна газу грн/тис.м ³	16 000
Ціна ел.енергії BASE РДН грн/МВт	6170

Чиста теперішня вартість дорівнюватиме 2315 тис. дол. США при витратах на реалізацію проекту 3825 тис. дол. США. При терміні окупності 2,8 роки, а коефіцієнту рентабельності – 1,6, середня прибутковість проекту на рік становитиме близько 21,4%, що є високим показником і характеризує інвестиційний проект як ефективний і його можна приймати до реалізації. На рисунку 3.2 представлена окупність проекту.

Рис. 3.2. Окупність інвестиційного проекту

На третій рік експлуатації проекту, підприємство не лише покриє пов'язані з проектом витрати, а і отримає прибуток в сумі 300 тис. дол. США.

Отже, забезпечення власної енергетичної незалежності для ПАТ «Інтерпайп НТЗ» є не лише економічно вигідним, але і захистить майно, активи підприємства

від можливого псування під час блекаутів.

Для того, щоб підприємство могло ефективно використовувати свої активи в умовах воєнного стану, потрібно вжити кілька ключових заходів:

1. Оптимізація витрат – скорочення витрат на виробництво та логістику, вибір найефективніших постачальників та оптимізація чисельності працівників.

2. Збільшення ліквідності – підприємства повинні зосередитись на підвищенні оборотності своїх активів, щоб мати можливість швидко отримати фінансові ресурси для покриття поточних потреб. Це проблемне питання для ПАТ «Інтерпайп НТЗ», тому що його активи в 2021 році на 72,4% склались з дебіторської заборгованості, в 2022 році – на 76,8%, а в 2023 році – на 81,5%. А в структурі оборотних активів на дебіторську заборгованість припадає більше 90%. Тобто, підприємству потрібно вирішувати питання з прискоренням розрахунків.

3. Диверсифікація активів – розширення портфеля активів підприємства з метою зменшення залежності від окремих сегментів ринку або джерел ресурсів. Для зменшення залежності підприємства від ринку електроенергії, який не лише постійно підвищує ціни, а ще й в критичній ситуації може не поставити підприємству електроенергію, що не просто зупинить виробництво, а і призведе до псування обладнання, пропонується реалізація інвестиційного проекту з метою забезпечення енергонезалежності підприємства.

Для мінімізації ризиків в умовах воєнного стану підприємства повинні розробити комплексний підхід до управління ризиками:

- Диверсифікація постачання та ринків збуту – це дозволить мінімізувати ризики, пов'язані з дефіцитом ресурсів або обмеженням доступу до зовнішніх ринків.

- Адаптація виробничих потужностей – переналагодження виробництва на нові потреби ринку, зокрема на продукцію, яка буде вищого попиту під час війни, наприклад, будівельні матеріали або медичне обладнання.

- Гнучкість у кадровій політиці – застосування механізмів тимчасових контрактів, дистанційних форм роботи для адаптації до змінюваної ситуації.

Для забезпечення тривалої стійкості підприємств в умовах війни необхідно

створювати стабільні механізми для:

- Інвестування в інновації та дослідження – навіть під час кризи важливо продовжувати вкладати в технології, що дозволяють знизити витрати та підвищити ефективність виробництва.

- Підтримка корпоративної культури – навіть в умовах стресу важливо підтримувати мотивацію працівників, забезпечувати комунікацію між усіма рівнями персоналу для швидкої адаптації до змін.

- Розвиток стратегічних партнерств – стратегічні альянси з іншими підприємствами можуть допомогти в умовах нестабільності, забезпечивши доступ до нових ринків і ресурсів.

Управління активами в умовах підвищеного ризику вимагає комплексного і гнучкого підходу. Приділення уваги до стратегічного планування, диверсифікації, інновацій та застосування сучасних технологій дозволить підприємствам не тільки ефективно використовувати свої активи в складних умовах, але й забезпечити свою стійкість і стабільність у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження теоретичних та практичних аспектів управління ефективністю використання активів підприємства в умовах підвищеного ризику воєнного стану сформульовано наступні висновки:

1. Розглянуто теоретичні та методологічні основи управління активами підприємства в умовах воєнного стану. Під час аналізу нормативної бази і думок науковців, з'ясовано, що єдиної думки щодо сутності, класифікації і питань управління активами не існує. В кваліфікаційні роботі активи розглядались з позиції того, що активи є сукупністю матеріальних і нематеріальних цінностей і прав, що є частиною фінансової звітності – балансу, виражених у грошовій вартості, які контролюються підприємством і використовуються з метою отримання економічних вигод.

2. Охарактеризовано вплив підвищених ризиків і воєнного стану на управління активами підприємства: проаналізовано зовнішні чинники, політичні, економічні та соціальні ризики, наслідки псування і втрати майна, психологічні аспекти, особливості зміни попиту на продукцію підприємств.

3. Розглянуто та узагальнено стратегії, методики та інструменти, що можуть сприяти підвищенню ефективності управління активами підприємства в умовах підвищеного ризику.

4. Визначено заходи, які доцільно реалізовувати при управління активами підприємства: диверсифікація активів та ринків збуту, посилення контролю за використанням активів, оптимізація витрат, розробка стратегій адаптації та виживання, удосконалення логістики, визначення альтернативних джерел доходів, підтримка репутації компанії, впровадження інновацій, інвестування в важливі для підприємства сфери.

5. Аналітичний розділ побудовано на базі ПАТ «Інтерпайп НТЗ», яке є великим промисловим металургійним підприємством, що спеціалізується на виробництві коліс, бандажів, осей та колісних пар для залізничного транспорту. Ефективне використання активів забезпечує виробничий процес і знаходить своє

відображення в фінансових результатах діяльності підприємства. Зміни показників демонструють, як підприємство адаптувалося до роботи в умовах воєнного стану і як ефективно управляло своїми ресурсами. Чистий дохід від реалізації продукції зріс на 2176828 тис. грн (+26,46%) у 2023 році порівняно з 2021 роком. Собівартість реалізованої продукції в цей же період зросла на 196532 тис. грн (+2,63%). Збільшення собівартості є суттєво меншим, ніж зростання доходу, що позитивно вплинуло на валовий прибуток, який зріс на 1980296 тис. грн (+ 267,8%). Відбулось суттєве скорочення адміністративних витрат і інших операційних витрат, що сприяло отриманню в 2023 році 748896 тис. грн. чистого прибутку.

6. Так як в 2021 та 2022 роках підприємство було збитковим, то всі показники рентабельності мають від'ємне значення і відповідно негативно характеризують результативність діяльності підприємства. В 2022 році ці показники особливо низькі, що пояснюється загальним спадом виробництва, викликаним наслідками війни. В 2023 році підприємство отримало прибуток, тому показники рентабельності позитивні і доволі високі.

7. На основі даних фінансової звітності підприємства, проаналізовано фінансовий стан ПАТ «Інтерпайп НТЗ». Показники абсолютної ліквідності не відповідає нормативу, в 2021 році підприємство одномоментно могло погасити 7% своїх зобов'язань, а в 2022 та 2023 – лише 2%. Але показники поточної і швидкої ліквідності в нормі, хоча і зменшились. Підприємство ліквідне, навіть в складні часи спроможне виконувати свої зобов'язання перед контрагентами. За проаналізований період показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства дещо погіршились. Так, показник автономії, що вказує на рівень незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, зменшився з 0,3 до 0,22, тобто підприємство лише на 22% фінансує свою діяльність за рахунок власних коштів. Але залучені кредити використовує ефективно і свої зобов'язання перед постачальниками виконує краще, ніж покупці перед підприємством. Позитивним є зростання власного оборотного капіталу з 1741140 тис. грн. у 2021 році до 2037445 тис. грн. у 2023 році, що свідчить про те, що підприємство не лише повністю

фінансує необоротні активи за рахунок власного капіталу, а і частину оборотних активів і така спроможність збільшилась.

8. В процесі дослідження було з'ясовано, що загальні активи, і відповідно джерела їх фінансування зростали з року в рік і збільшились в 2023 році у порівнянні з 2021 роком на 5493176 тис. грн. (+30,89%). При цьому необоротні активи зменшувались, так само як власний капітал, а оборотні активи і зобов'язання збільшились. Так, необоротні активи зменшились на 524327 тис. грн. (-14,67%), а оборотні активи зросли на 6017503 тис. грн. (+42,37%). В структурі активів переважають оборотні активи: питома вага збільшилась з 79,89% в 2021 році до 86,89% в 2023 році, відповідно частка необоротних активів зменшилась з 20,11% до 13,11%. Що стосується джерел фінансування активів, то власний капітал скоротився на 228022 тис. грн. (-4,29%), на це вплинуло одержання в 2022 році значної суми збитків, довгострокові зобов'язання зросли на 404821 тис. грн. (+12,28%), а поточні зобов'язання збільшились на 5316377 тис. грн. (+58,01%). Найбільша питома вага в структурі капіталу припадає на поточні зобов'язання, що збільшилась з 51,55% до 61,22%, частка довгострокових зобов'язань найменша і скоротилась в 2023 році у порівнянні з 2021 роком з 18,55% до 15,91%, питома вага власного капіталу також зменшилась з 29,9% до 21,87%.

9. Під час детального аналізу активів, було виявлено, що в структурі необоротних активів найбільша частка припадає на основні засоби – на кінець 2023 року 93,6%. Серед довгострокового майна також наявні нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції і довгострокові фінансові інвестиції, але вони не мають суттєвого впливу. Позитивним можна вважати зменшення незавершених капітальних інвестицій, це свідчить про реалізацію певних інвестиційних проектів. Відбулось зменшення балансової вартості основних засобів на 460817 тис. грн. (-13,9%), при хоч і незначному але постійному їх оновленні. Поки що це не є критичним, тому що на кінець 2023 року знос основних засобів становить лише 18,6%. Тобто, підприємство в достатній мірі забезпечено основними засобами, вони оновлені, ступінь зносу незначний. Також покращується ефективність використання основних засобів. Так, показник фондомісткості постійно

зменшувався, а фондівддачі навпаки, збільшувався, що свідчить про збільшення чистого доходу на кожну гривню основних засобів.

10. Під час аналізу оборотних активів встановлено, що в структурі переважає дебіторська заборгованість, на яку припадає 93,8% на кінець 2023 року, найбільше припадає на дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги – 75,2%. За час дослідження на підприємстві зросли запаси на 216117 тис. грн. (+31,2%) та всі види дебіторської заборгованості – узагальнено на 6097477 тис. грн. (+47,4%). Показники ефективності оборотних засобів не ідеальні, але протягом трьох років їх коливання на стільки несуттєві, що можна зробити висновок, що вони пов'язані з особливостями виробничих процесів і є майже незмінними протягом тривалого періоду. В 2022 році практично всі показники діяльності підприємства значно погіршились, що викликано військовими діями, перебоями в роботі, втратою ринків збуту. В 2023 році всі показники покращились, тобто підприємство швидко адаптувалось до нових умов функціонування і покращило свою діяльність.

11. В практичному розділі проведено порівняльний аналіз фінансових показників підприємств сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу в умовах воєнного стану, в якій і працює ПАТ «Інтерпайп НТЗ». На підставі даних Державної служби статистики та показників діяльності підприємства, проаналізовано чистий дохід, рентабельність, майно в розрізі необоротних і оборотних активів та джерела фінансування. Обґрунтовано доведено, що ПАТ «Інтерпайп НТЗ» є галузеутворюючим підприємством. На кінець 2023 року на нього припадає 45,5% чистого доходу, отриманого галуззю, на 61,8% формуються всі активи галузі, у тому числі на 57,6% – необоротні активи і на 62,4% – оборотні активи, 78,2% довгострокових та 66,2% поточних зобов'язань і 46,0% власного капіталу. Тому ефективне використання активів підприємства, прибуткова його діяльність мають значний вплив на функціонування сфери виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу, особливо в умовах воєнного стану.

12. В процесі дослідження було з'ясовано, що ПАТ «Інтерпайп НТЗ» критично залежне від наявності електроенергії. Підприємство є критичною

інфраструктурою, електроенергію йому не вимикають, але раптове припинення її постачання, наприклад, при пошкодженні ліній електропередач, призведе не просто до зупинки виробничого процесу, а і до непоправного псування дороговартісного обладнання. Тому підприємству важливо мати альтернативне джерело живлення. В кваліфікаційні роботи запропоновано встановлення двох газопоршневих установок, які дадуть можливість під час блекауту завершити процес плавки і вивести обладнання з експлуатації без втрат, а під час стабільного постачання електроенергії, візьме на себе часткове покриття потреб в живленні і підігрів води на опалення всіх приміщень заводу, що дасть зменшити витрати на експлуатацію котельної. Були проведені розрахунки з урахуванням сучасних цін на обладнання, вартість газу і електроенергії, які закупаються підприємством і обґрунтована економічна ефективність запропонованого інвестиційного проекту. Чиста теперішня вартість дорівнюватиме 2315 тис. дол. США при витратах на реалізацію проекту 3825 тис. дол. США. При терміні окупності 2,8 роки, а коефіцієнту рентабельності – 1,6, середня прибутковість проекту на рік становитиме близько 21,4%, що є високим показником і характеризує інвестиційний проект як ефективний і дає можливість зробити висновок, що його можна приймати до реалізації. Не зважаючи на високу ефективність проекту, основним є те, що власне джерело електроенергії виступає як фактор енергетичної безпеки підприємства і дає можливість убезпечити основні активи підприємства від псування і знищення.

Проведений детальний аналіз підприємства і його активів, зовнішніх чинників, які впливають на діяльність ПАТ «Інтерпайп НТЗ», дав можливість зробити висновки про ефективність управління активами підприємства і запропонувати заходи, що сприятимуть безпечній експлуатації активів, підвищать їх вартість і створять умови для ефективної діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Бабій О., Койнак В.* Сучасні проблеми та перспективи управління активами підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. (59). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-27>
2. *Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О.* Фінансовий аналіз: підручник. Київ: НУХТ, 2014. 320 с.
3. *Берест М.М.* Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 164 с.
4. *Бланк І.О.* Управління активами і капіталом підприємства. К.: Ніка – центр, Ельга. 2003. 448 с.
5. *Брагіна О.С., Романовський В.О.* Аналіз стану активів підприємства. *ECONOMICS: time realities*. 2021. №5. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2021/No5/13.pdf>
6. *Васьківська К.В., Сич О.А.* Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Львів: ГАЛИЧ-ПРЕС, 2017. 234 с.
7. *Гаркуша Н.М.* Фінансовий аналіз: консп. лекц. Харків: ХДУХТ, 2016. 198 с.
8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
9. Дашборди. Ринок електроенергії. URL: <https://map.ua-energy.org/uk/dashboards/11/>
10. Економіка підприємства: підручник / за ред. Ковальської Л.Л. і Кривов'язюка І.В. Київ: Кондор, 2020. 700 с.
11. *Єніфанова І.Ю., Джеджула В.В.* Фінансовий аналіз та звітність: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. 143 с.
12. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: Національний класифікатор України // наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>

13. *Кондратенко Н.О., Великих К.О.* Фінансовий аналіз: консп. лекц. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2020. 166 с.
14. *Константиук Н., Козут І.* Основні аспекти управління активами підприємства. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/18073/2/ConfFMNES_2016_Konstantiuk_N-Key_aspects_of_enterprise_85-87.pdf
15. *Куровська Н.О., Аврамчук С.В., Шахрай О.О.* Напрями удосконалення управління активами підприємства: матеріали конф. Студентські наукові читання: 2021. Житомир: 2021. С. 5-8.
16. *Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О.* Економіка підприємства: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
17. *Марусяк Н.Л.* Фінансовий аналіз: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
18. *Мельник Т.* Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. 7(3), 07. URL: <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.07>.
19. *Михайленко А.С., Пасічник О.В.* Проблеми розвитку бізнесу в умовах війни. *Актуальні питання сучасної економіки: Матеріали XV Всеукраїнської наукової конференції за міжнародною участю, 15.11.2023р., Умань: УНУС. 2023. С 302-304*
20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 № 242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>
23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»: наказ Міністерства фінансів України від 26.04.2000 № 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text>

26. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»: наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2003 № 617. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text>

27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>

28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»: наказ Міністерства фінансів України від 02.07.2007 № 779. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07#Text>

29. *Олександренко І.В.* Управління активами виробничих підприємств. *Економічний форум*. 2022. № 1(4). С. 108-114.

30. Офіційний сайт ПАТ «Інтерпайп НТЗ». URL: <https://ntrp.interpipe.biz/>

31. Офіційний сайт Державної служби статистики. Діяльність підприємств. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

32. *Петрова В.Ф.* Фінансовий аналіз: консп. лекц. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 138 с.

33. *Петруня Н.В.* Концептуальні підходи до визначення сутності активів підприємства. *Економічні інновації*. 2010. Випуск 41. С. 186-194. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123456789/66498>

34. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>

35. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон

України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

36. Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара: наказ Міністерства фінансів України від 14.07.2016 № 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text>

37. *Рєпіна І.М.* Активи підприємства: категоріальний аналіз та системологія. *Формування ринкової економіки: зб. наук. праць* / М-во освіти і науки України. ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; редкол.: А.Ф. Павленко (відп. ред.) та ін. Київ: КНЕУ, 2008. Спец. вип.: Економіка підприємства: теорія і практика: С. 548–553.

38. Сайт Опендатабот. ПАТ «Інтерпайп НТЗ». URL: <https://opendatabot.ua/c/05393116>

39. Сайт Опендатабот. Клас 30.20 Виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу. URL: <https://opendatabot.ua/c/kved/C/30.20?offset=84>

40. *Скоробогатова В.В.* Сутність категорії «активи»: аналіз наукових джерел. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. № 3(21) Ч.2. С. 338-348.

41. *Смирнова Н.В.* Основна мета управління активами організації. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2014. № 4. С. 193-198.

42. *Стоянова О.* Методологічні основи управління оборотними активами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. №7 С. 7-16.

43. *Тарнавська Д., Бугас Н.* Розвиток вітчизняного бізнесу в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, 2024. №60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-95>

44. Фінанси підприємств: навч. посіб. / за ред. Аніловської Г.Я. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

45. Фінанси підприємств: підручник / за ред. Власової Н.О. Харків: Світ Книг, 2018. 397 с.
46. Фінансовий аналіз промислових підприємств: навч. посіб. / за ред. Нусінова В.Я. Кривий Ріг: вид. Р.А. Козлов, 2016. 511 с.
47. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / за ред. Школьник І.О. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
48. Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. Кнейслер О.В. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 478 с.
49. Фінансовий менеджмент: підручник, 2-ге вид. / Поддєрьогін А.М., Бабяк Н.Д., Білик М.Д. [та ін.]. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с.
50. *Цал-Цалко Ю.С.* Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Агрегований звіт про фінансові результати
ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за 2021–2023 роки, тис. грн.

Стаття	Код рядка	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	
					тис. грн	%
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8225588	8183093	10402416	2176828	26,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7486179)	(6141754)	(7682711)	196532	2,6
Валовий:						
прибуток	2090	739409	2041339	2719705	1980296	267,8
збиток	2095					
Інші операційні доходи	2120	4390045	2467827	2124552	-2265493	-51,6
Адміністративні витрати	2130	(311666)	(228644)	(117597)	-194069	-62,2
Витрати на збут	2150	(631535)	(866300)	(806755)	175220	27,7
Інші операційні витрати	2180	(4423560)	(1641640)	(1487809)	-2935751	-66,4
Фінансовий результат від операційної діяльності:						
прибуток	2190		1772582	2432096	2669403	
збиток	2195	(237307)				
Дохід від участі в капіталі	2200			859	856	
Інші фінансові доходи	2220					
Інші доходи	2240	741127	191333	223132	-517995	-69,9
Фінансові витрати	2250	(464085)	(537662)	(601601)	137516	29,6
Втрати від участі в капіталі	2255	(186)	(60)		-186	
Інші витрати	2270	(416783)	(2906673)	(727945)	311162	74,7
Фінансовий результат до оподаткування:						
прибуток	2290			1326541	1703775	
збиток	2295	(377234)	(1480480)			
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(109178)	246536	(577645)	468467	429,1
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305					
Чистий фінансовий результат:						
прибуток	2350			748896	1235308	
збиток	2355	(486412)	(1233944)			

Додаток Б

Агрегований баланс ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за 2021–2023 роки, тис. грн

Актив	Код рядка	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	
					тис. грн	%
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	1000	3882	6178	20790	16908	435,5
первісна вартість	1001	31111	34653	52045	20934	67,3
накопичена амортизація	1002	27229	28475	31255	4026	14,8
Незавершені капітальні інвестиції	1005	251818	354796	170601	-81217	-32,2
Основні засоби	1010	3317783	3060763	2856966	-460817	-13,9
первісна вартість	1011	3453244	3469217	3511139	57895	1,6
знос	1012	135461	408454	654173	518712	382,9
Інвестиційна нерухомість	1015					
Довгострокові біологічні активи	1020					
первісна вартість	1021					
накопичена амортизація	1022					
Довгострокові фінансові інвестиції:						
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	1856	1796	2655	799	43,0
інші фінансові інвестиції	1035					
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040					
Відстрочені податкові активи	1045					
Інші необоротні активи	1090					
Усього за розділом I	1095	3575339	3423533	3051012	-524327	-14,7
II. Оборотні активи						
Запаси	1100	693432	985638	909549	216117	31,2
Виробничі запаси	1101		283672	448360		
Незавершене виробництво	1102		159979	403932		
Готова продукція	1103		14627	52049		
Товари	1104		527360	5208		
Поточні біологічні активи	1110					
Векселі одержані	1120					
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	9971443	11612040	15214082	5242639	52,6

Продовження додатка Б

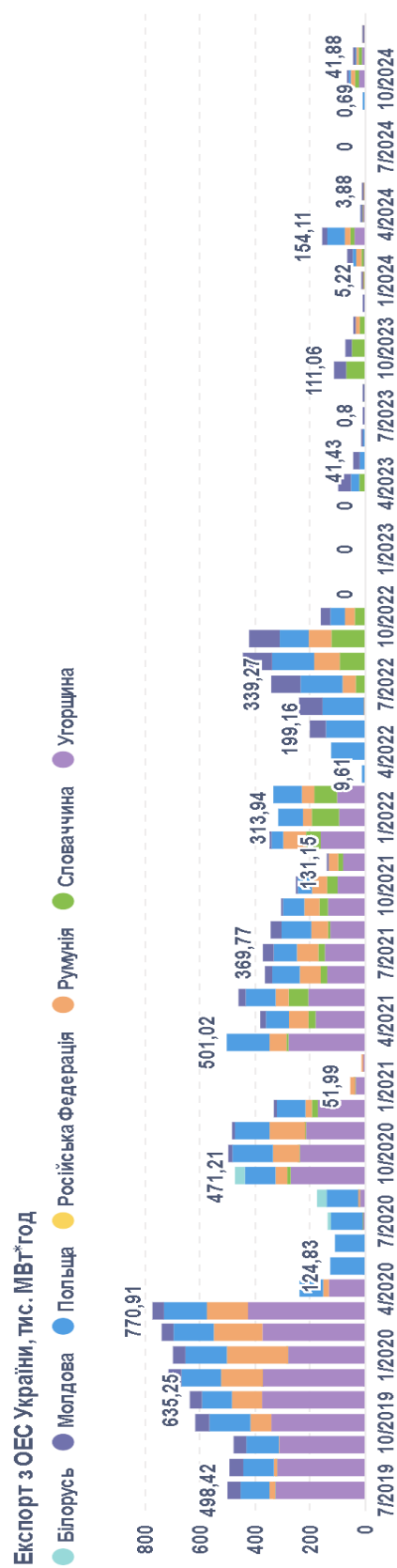
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
за виданими авансами	1130	271443	661104	1043646	772203	284,5
з бюджетом	1135	96842	460804	258787	161945	167,2
у тому числі з податку на прибуток	1136	478	478			
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145					
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2523787	2533249	2444477	-78310	-3,1
Поточні фінансові інвестиції	1160					
Гроші та їх еквіваленти	1165	620368	197664	330586		
Готівка	1166					
Рахунки в банках	1167					
Витрати майбутніх періодів	1170					
Інші оборотні активи	1190	25255	6209	18946	-6309	-24,9
Усього за розділом II	1195	14202570	16456708	20220073	6017503	42,4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200					
Баланс	1300	17777909	19880241	23271085	5493176	30,9

Пасив	Код рядка	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	
					тис. грн	%
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100000	100000	10000	-	-
Капітал у дооцінках	1405	1283897	1124069	947309	-336588	-26,2
Додатковий капітал	1410	159171	158255	158197	-974	-0,6
Резервний капітал	1415	19993	19993	19993	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3753418	2944373	3862958	109540	2,9
Неоплачений капітал	1425					
Вилучений капітал	1430					
Усього за розділом I	1495	5316479	4346690	5088457	-228022	-4,3
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	262224	15689	434083	171859	65,5

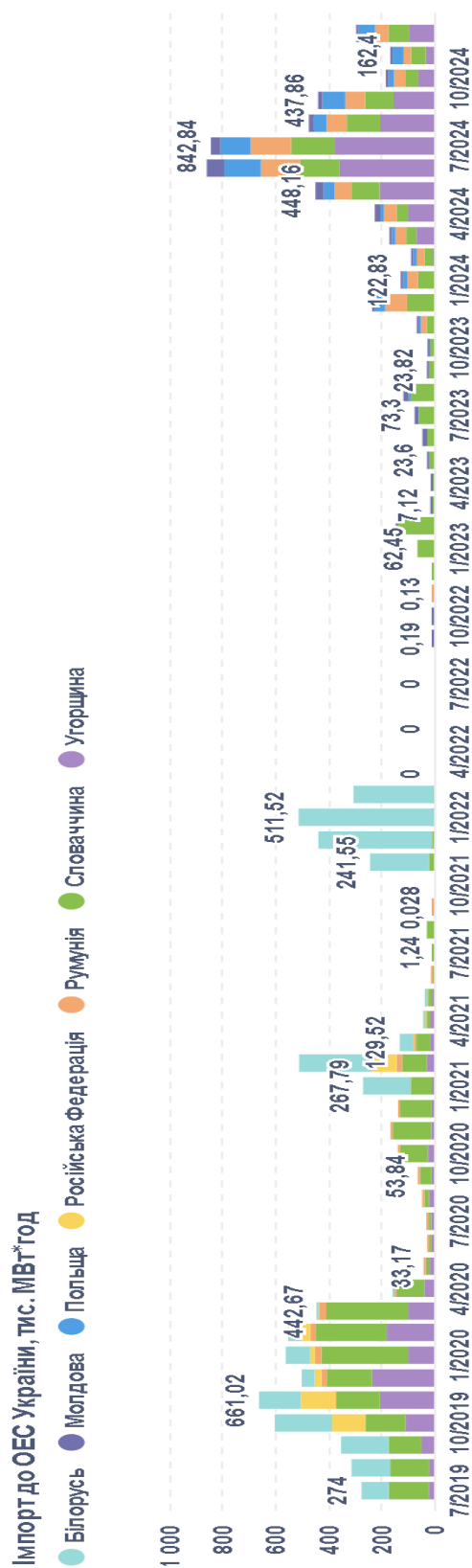
Продовження додатка Б

1	2	3	4	5	6	7
Довгострокові кредити банків	1510		1378865	1092117	1092117	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2359842	1623689	1692530	-667312	-28,3
Довгострокові забезпечення	1520	674872	445184	483029	-191843	-28,4
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	674872	445184	483029	-191843	-28,4
Цільове фінансування	1525					
Усього за розділом II	1595	3296938	3463427	3701759	404821	12,3
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600			295455	295455	
Векселі видані	1605					
Поточна кредиторська заборгованість за:						
довгостроковими зобов'язаннями	1610	2290836	3071688	3189779	898943	39,2
товари, роботи, послуги	1615	834872	1362518	1194740	359868	43,1
розрахунками з бюджетом	1620	20782	4591	39113	18331	88,2
у тому числі з податку на прибуток	1621			31346	31346	
розрахунками зі страхування	1625	6518	2640	5771	-747	-11,5
розрахунками з оплати праці	1630	25576	12074	22126	-3450	-13,5
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2126459	2136847	3615129	1488670	70,0
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640					
Поточні забезпечення	1660	317395	332622	348903	31508	9,9
Доходи майбутніх періодів	1665					
Інші поточні зобов'язання	1690	3542054	5147144	5769853	2227799	62,9
Усього за розділом III	1695	9164492	12070124	14480869	5316377	58,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700					
Баланс	1900	17777909	19880241	23271085	5493176	30,9

Додаток В

Обсяг експорту з об'єднаної енергетичної системи України

Обсяг імпорту до об'єднаної енергетичної системи України

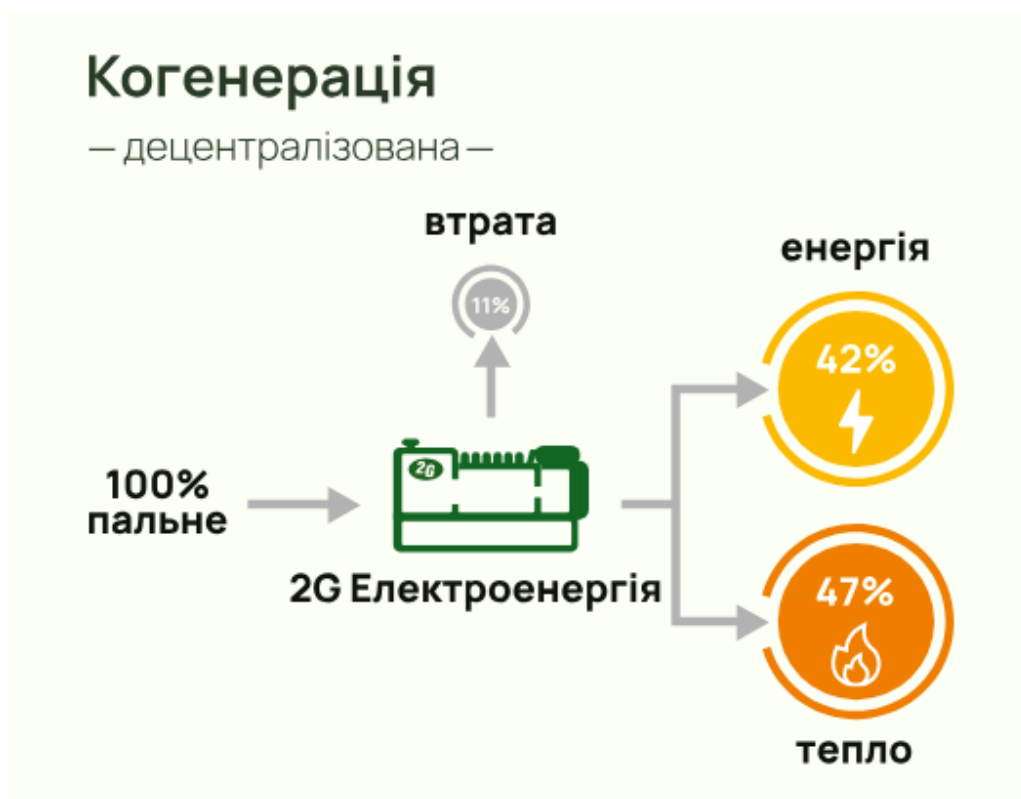

Схема когенерації

Типовий склад газопоршневої установки контейнерного виконання

Ефективність інвестиційного проекту

Ставка дисконтування, %	13,1%					
Період амортизації, років	10					
Податок на прибуток, %	18%	18%	18%	18%	18%	18%
Коефіцієнт дисконтування	1	0,884	0,782	0,691	0,611	0,540
2x MTU 16V4000 GS 2 МВт						
Показник	Інвестиції	Роки реалізації проекту				
	2024					
	0	1	2	3	4	5
Інвестиції, тис. \$	(3825)					
CAPEX (капітальні витрати)	(3326)					
НР	(499)					
Разом доходів з проекту, тис. \$ США		2373	2373	2373	2373	2373
Зниження витрат на е/енергію для власних потреб за рахунок виробництва ГПС		1966	1966	1966	1966	1966
Зниження витрат газу на опалення від НТЗ за рахунок утилізації тепла ГПС		407	407	407	407	407
Разом поточні витрати за проектом, тис. \$	-	(322)	(322)	(322)	(322)	(322)
ОРЕХ ГПС_ТО* без КР 4МВт на 80000г		(281)	(281)	(281)	(281)	(281)
ОРЕХ ГПС_VC_витрати ТМЦ		(41)	(41)	(41)	(41)	(41)
Чистий прибуток до амортизації, відсотків та податку на прибуток (EBITDA)	-	2050	2050	2050	2050	2050
Амортизація		(383)	(383)	(383)	(383)	(383)
Чистий прибуток до оподаткування (ЕВТ)	-	1668	1668	1668	1668	1668
Податок на прибуток	-	(300)	(300)	(300)	(300)	(300)
Чистий прибуток (Net Income)	-	1367	1367	1367	1367	1367
Амортизація	-	383	383	383	383	383
Чистий грошовий потік, тис. \$	(3825)	1750	1750	1750	1750	1750
Чистий дисконтований грошовий потік	(3825)	1547	1368	1210	1070	946
Накопичений дисконтований грошовий потік, тис. \$	(3825)	(2278)	(910)	300	1369	2315